Helene Lassen

Barnebog

Kristiania
Det norske Aktieforlag
1898

Nationaltryckeriet

Forord til den elektroniske udgave

Helene Lassen

Barnebog

Kristiania Det norske Aktieforlag 1898Nationaltrykkeriet

Indhold:

====================

Eventyr og virkelighed

Du er glad i eventyr, ikke sandt? Det er alle børn; for det er saa underligt med eventyrene, der hænder det alt dette rare, som du saa gjerne vil opleve, og som du ikke synes hænder i det virkelige liv. Der vrimler det at riddere i sølv- og guldrustninger, der staar Grimsborken færdig til at flyve over dal og liei og fjeld med dig; der er Lillekorts vidunderlige skib, som gik over land og hav, var større end alle andre skibe og dog saa lidet, at du kunde putte det i din lomme — dette sidste synes nu forresten jeg var det mindst rare ved Lillekorts skib, for kan du nævne mig den ting, som ikke faar rum i en guttelomme? — Der faar du ride gjennem sølvskogen og guldskogen til Kari Træstak; der er den blaa, koselige studen, som har den mærkværdige dugen i øret sit, denne dugen, som i en, to, tre gir dig alle de retter, mor bare trakterer med paa fødselsdagene. Der er bukken, som skaffer dig saa mange guldpenge, du vil; der er katten i eventyret om Herre-per, syvmilsstøvlerne og skierne, som gik af sig selv hundreder af mile. Der er alle de grufulde trold med jo flere hoder desto bedre, som det er saa spændende— 6 —

at kjæmpe mod og saa herligt at vincle over. Og endelig — der er prinsessen, hun den yngste og vakreste, som det altid endte med, og som gav Askeladden halve riget og al livets lykke.

«Ta, i eventyrene er det alt dette, i eventyrene og aldrig i det virkelige liv, mener du?

End om jeg nu kunde fortælle dig, at det lindes i det virkelige liv alligevel alt dette, som eventyrene fortæller dig om?

Du vil ikke tro det nu; men naar du blir ældre og ser tilbage paa din barndom og dine ungdomsaar, og du tænker paa alt det, som hændte dig da, saa vil du kanske gi mig ret og si, at det var der altsammen.

Ridderen i den gilde rustning, det var dig selv, som fri og glad lekte og drømte i dit barndoms-paradis. Grimsborken var din egen koselige, kjække Blakken eller Svarten, som drog dig paa saa mangen herlig kjøretur med klingende, dansende dombjælder i knitrende jule veir, eller bar dig paa sin ryg, naar du stolt red den til havnen og i tankerne indbildte dig, at du mindst var ridder Roland. Og Lillekorts vidunderlige skil) — ja, du synes det høres lidt meningsløst ud — men det var din første lille barkebaad, som du selv havde laget, med flagrende seil af en hvid fille, og som stolt seiled og kuldseiled i dammen ude paa gaarden, der, hvor England og Spanien kunde naaes lige saa let og fort som med Lillekorts skib. Og •—• var ikke din barkebaad fuldt saa stor som dette, saa var den nu ialfald saa liden og fik som ingen ting plads mellem alt det rare, du havde i lommen din før.— 7 —

Sølvskogen til Kari Træstak den saa du, hvergang du i glitrende rimfrost strøg paa ski nedigjennem bjerkeskogen hjemme; og guldskogen saa du liver sommerkvæld, naar solen med ødsel pragt forgyldte hver naal pau de mørke graner og hvert blad paa de skinnende løvtrær.

Dugen, som trylled alle de deilige retter frem, var den igrunden noget andet og mere end mors skinnende damaskesdug, som blank og stiv og festlig bredtes udover spisebordet hjemme alle de deilige julekvælder og andre festdage, naar kagebjerg efter kagebjerg taarned sig op for dine undrende blikke? Og om du ikke havde bukken med guldpengene, saa havde du kanske en anden gjetebuk, som var din, og som gjorde løier og moro, som, naar det kommer til stykket, var uendelig meget morsommere end stive blanke guldstykker, som ofte bringer bare sorg og ulykke.

Katten i „Herreper", spørger du? Aa, husk paa din egen bløde, malende, lekende pus, som du har de tusen historier om! Hvem ved, om ikke den ogsaa har fiøiet o]) i hodet paa en elg eller ren og truet dem til at gjøre netop, hvad den vilde — ellers klored den øi-nene ud paa dem! Klore kunde ialfald pusen din; husker du alle de rift paa kryds og tvers, du havde, og som du næsten var stolt af paa samme maade, som de tyske studenter synes det hører med at ha et ar efter et sabelhug.

Saa var det syvmilsstøvlerne. Ja, gik nu disse berømte støvlerne længer paa en dag end tilsammenlagt alle de

verdens skridt, du traakked og trasked med dine

gamle slidte, skjæve, hæleløse sko paa en dag! Og skierne? Nei, nu maa jeg le! Tænke sig til, at disse gamle skierne, som var laget for nogen hundrede aar siden, og som desuden tilhørte en gammel kjærring med lang næse, skulde kunne maale sig med dine elegante, moderne askeski med patentpaabinding, som sprætter og flyver over gjærder og hop saa høie, at jeg nok vilde se paa, om den gamle kjærringen, som eied de skierne, kunde staa i dem!

Men troldene da, dem saa du aldrig, og du fik dig aldrig nogen ærlig kamp paa liv og død med dem ? Jo, troldene mødte du saa vist liver eneste dag; ikke netop i sølvskogen, naar du gik paa ski. og kanske heller ikke i guldskogeß — aldrig var du friere for dem end da, naar du baded baade legeme og sjæl i den rene sne, eller naar du saa solen forgylde skogen om dit barndomshjem; thi i solens skin dør troldene, ved du. Idet-heletaget tror jeg ikke saa meget paa, at troldene findes i skogen; der har jeg aldrig mødt andet end det, som var rent og godt. Men du mødte dem nok; thi troldene er alt det onde, som vil lokke os hort fra dagen og lyset, og som man maa kjæmpe mod paa liv og død. skal prinsessen og halve riget vindes. Men vinder du over dem, saa al den stygge troldskaben i livet ingen magt faar over dig, saa vinder du altsaa denne lyse prinsesse eller prins, som er fagrere end alle andre, og som vil gjøre dit hjem til et lidet kongerige.

Ja. alt dette forstaar du kanske ikke saa godt nu, — skjønt, naar du tænker paa dit eget kjære hjem, hvor far og mor er, hvor alle dine søskende er og alledyrene, som i saa mange hjem hører med til huslivet, naar du tænker paa al lek og moro med dem, paa alle festdagene hjemme, paa hvor forfærdelig glad du er i det altsammen — tænk, da tror jeg næsten, at det vil lyse af dit hjem ligesaa gildt som af Soria Moria slot, og at alt, hvad du har oplevet der, vil staa for dig som det herligste eventyr; ja, at det vil synes dig gildere end baade Asbjørnsens og Moes, end Grimms og de straalende rare eventyr af „Tusen og en nat“. Og er du af de børn, som jeg holder saa meget af, som kan leke med graasten og træpinder og indbilde dig, at de er diamanter og guldstaver, saa — pyt san! saa skal vi lage eventyr du og jeg — af ingen verdens ting!

*

Bygden vor

Naar jeg nu skal fortælle dig, hvordan det er der vi bor, saa blir du kanske skuffet, naar jeg siger, at det er en ensom bygd liøit tilfjelds. Du vilde kanske heller hørt noget fra en stor by eller ude fra havet?

.Ta, om jeg vilde, kunde jeg nok fortælle 0111 sligt ogsaa; thi min egen barndom har jeg levet netop i en stor by, og en tid har jeg ogsaa boet ved selve store havet, hvor jeg fra vore vinduer kunde se seilene paa de store Lofotbaader, naar de drog til vinterfisket.

Men naar jeg alligevel helst vil fortælle fra fjeldbygden, vi nu bor i, saa er det fordi mine egne børn er opvokset her, og fordi jeg i vor ensomhed her har levet saa fuldstændig sammen med dem, at det er, som 0111 jeg har levet en barndom paany og rent har glemt at bli for gammel og adstadig til lek.

Her har altsaa mine børn levet fra de var saa bittesmaa, at vi sad med dem paa fanget ved vinduet og lærte dem at si ,.poa" og „vovov", naar der gik en hund eller best forbi, og til de blev saa store, at de læste baade tysk og engelsk og lærte at fyge som en vind forbi vinduerne vore paa ski. Og mens du kanskebare i geografien har læst om høie snefjelde, saa var det første, de saa, naar de slog sine øine op om morgenen netop hvide snetopper, som farvedes rosenrøde af morgensolens første, deilige straaler. Mens du kanske noksaa. møisommeligt har maattet lære om hvilke trær vokser høiest tilfjelds, og om hvor mange meter tilveirs du maatte for at finde trægrænsen, saa har dette for mine børn været den simpleste sag af verden. Vi har bare taget os en pen liden spadsertur paa en halv times tid ovenfor præstegaarden, saa saa de nok selv saa grant, hvor granen slutted og bjerken, stakkar, blev ganske alene og stod der med lange mellemrum, kroget og veir-bidt i fjeld vinden, indtil den ikke kunde mere, men la sig ned paa maven og krøb opefter fjeldet indimellem mosen — den blev til dvergbjerk eller kjærringris,

som de siger her.

Hvad det kan være for slags bygd dette, spør du, som ligger slig oppe ved trægrænsen?

•Ta — saa svært storartet kan det nu ikke være her, det skal jeg indrømme. Og hvis du synes, at det ikke er noget ved en spadsertur, uden du møder rigtig mange fine kjøretøier og pyntede folk, saa ved jeg ikke, hvad du vilde si, om du blev med os paa en tur, for vi møder nu aldrig andet end et vedlæs eller et moselæs. Og af gaaende —- naa ja, det hænder jo, at vi paa en og samme tur kan møde en mand, som heder Per og en kjærring, som heder Kari, en gut, som heder Velt-Per og en jente, som naturligvis lieder Velt-Kari; men naar jeg skal si det, som sandt er, saa hænder det nok oftere, at en her kan fare bygden gjennem fra ende— 12 —

til anden uden at møde en levende sjæl. Slige dage kunde være lidt studselige. Men da vi mærked det, at vi saa sjelden mødte folk. saa koldt vi rent op at se efter dem; og naar vi saa imellem øined et menneske langt borte, saa tog vi det som en storartet overraskelse og hengav os til de vildeste formodninger om, hvem det vel kunde være. Tænk, om det var den eller den fra byen, som vilde besøge os! Jo pyt! det var naturligvis bare lian Per eller hun Kari, som var ude og rusled igjen!

Eller det var en af os, som opdaged hjulspor i veien, aldeles friske spor! Der havde kjørt nogeu nu ganske nylig! Og ikke var det kjærrehjul heller; det maatte altsaa være karjolskyds. Du store min, hvad skulde vel dette betyde? Kanske nogen var reist efter doktoren, som bodde en 6—7 mil herifra? Nei, vi maatte ha hørt i præstegaarden, om nogen var syge. Men kanske det var efter dyrlæge? Ja, det skulde du se! Og mon de saa reiste efter amtsdyrlægen, eller mon de bare hented han Per Lykkjen, som havde kureret mere end et dyr i sit liv, selv om lian aldrig havde gaat paa nogen dyrlægeskole. Ja, der var dem, som mente, at ingen maatte by til at maale sig med han Per Lykkjen!

Men hvem kunde det nu være, som havde en syg ko nu? Skulde tro, det var hun „Morskoll" paa Hougen, som var daarlig, for hende havde en set halte en dag?

Ja, det skulde du se, det var, stakkar!— 13 —

Men tænk, om amtsdyrlægen kom og tog ind paa præstegaarden!

Mor, hvor skal dyrlægen ligge? Paa sydkvisten eller nordkvisten? Og hvad skal vi ha til middag imorgen da? Gid han kom, for .jeg er sikker paa, vi da fik dessert til middagen og kager til kaffen — mor skulde vi ikke det, hvis dyrlægen kom?

Jo da, mor lover freidig baade steg, dessert og kager, for —• derborte kommer hun ,,Morskoll" skjenende med halen ret tilveirs og ser saa vist ikke ud til at trænge dyrlæge nu netop!

Igrunden var slige spadserture langs veien ikke videre morsomme, selv om en var aldrig saa nøisom. Vi opdaged snart, at det var ganske anderledes fornøieligt at ta vore ture i skogen, opover mod fjeldet eller nedover de bratte bakkerne helt ned til elven, gaa over broen der og saa opover igjen i den andre lien saa liøit, at vi kunde se over til præstegaarden. Saa mærkelig baade den og de andre gaardene tog sig ud derfra! Var det igrunden nogen mening i at slippe husene slig her og der i den hængebratte lien? Og kunde vi være sikre paa, at det ikke en vakker dag vilde trille nedover altsammen paa samme maade, som vi brugte at rulle os nedover jordet? Naa ja, det fik staa sin prøve, for nogen sletter at sætte husene paa fandtes ikke i denne bygden.

Men saa koseligt, som det var om sommeren borte i baglien. Der dufted ligesom endda friskere af trær og planter derborte. Linnéarne var saa store som thekop-per, sa vi; og blaabærene! ja, du skulde set dem og *— 14 —

smagt dem! Kanske var det, fordi der færdedes saa faa mennesker derborte, at alt ligesom var saa uberørt og friskt; ingen havde faat komme til med at ødelægge noget der —- alt stod der netop slig, som Gud selv havde ordnet det.

Gjennem en dal derborte, som heder Bækkedalen, løber en bæk, som heder Bækkedalsbækken. Først er dalen kaldt op efter bækken, og saa bækken efter dalen. Hvem ved, om der ikke endnu kan bli mere opkalding, saa vi

tilslut faar høre om Bækkedalsbækkedalen! Over denne bækken ligger et par bord til bro, og der maa vi altsaa over for at gaa paa opdagelser hinsides bækken. Men midt paa broen er et slags stængsel; hvad skal det betyde? Yi klyver over og opdager paa den anden side et bitte lidet hus. Nei saa morsomt! Mon hvem der bor lier? „De tre smaa mænd i skogen" — eller noget andet morsomt fra eventyrene? Vi kikker ind. Der staar sandelig en gjetebuk ganske alene! I det ene hjørne af den lille stuen er en slags peis; forresten er der et par bænker langs væggene. Høist mærkeligt. Aldrig i verden havde vi truffet paa en gjetebuk før, som bodde ganske alene i et hus for sig selv i skogen. Men du store min, det maatte jo være „Yæ'ren som vilde tilskogs og bo for sig sjøl!"

.Ta, er det ikke det, jeg siger, at eventyrene dukker op baade her og der?

Bukken saa søvnig ud og sandt at si ogsaa lidt grætten. Den gløtted lidt paa det ene øiet og lurte paa, hvad det var for slags visitter den havde faat. Om lidt rusled den udenfor husdøren sin og saa sig om, og jeg— 15 —

er sikker paa, efter det, vi siden opdaged, at den tænkte: „Hvor blir der nu af alle disse unge galningerne, som jeg er sat til at passe paa her i sommer!"

Jo, der kom de sprættende og hoppende og lekende,, slig som bare gjetekillinger kan sprætte og hoppe og leke. En hel flok paa en 14—15 var det, som skulde holde hus her for sig selv, flk vi høre siden; og denne lidt gammelagtige bukken var nok sendt med dem for at se efter, at de ikke gjorde altfor mange løier og hop og spræt. Gaarden, de hørte til paa, laa ikke saa langt fra den anden side, saa jeg tænker, de var ofte over og saa til killingerne og bad „onkel Mads" endelig passe godt paa dem.

Men du ved, hvordan det er, naar børn skal raabes ind og lægge sig til kvælden, de vil slet ikke. Livet er jo saa morsomt, saa morsomt; hvem kan ha tid til at kaste hort saa mange timer til søvn ? Disse timer, som kunde været benyttet saa meget nyttigere, til hop og til spræt, til løier og latter. Slig tænkte killingerne ogsaa. De maatte endelig hoppe lidt mere først, gnave lidt af den deilige barken derborte, knibe det tine løvet deroppe, som de kunde naa, naar de stilled sig slig paa toben og blev længer end sjelve onkel Mads, som stod der og gløtted med øinene og noksaa taalmodig fandt sig i at vente, for jeg tror, den syntes som vi, at killingerne var for søte!

Om en stund snudde den sig og gik ind; og sandelig pilted alle de smaa efter da; som lydige, snille børn tænkte de, at der var vel ingen raad med at slippe undaf denne kjedelige sovingen.

i— 16 —

Sligt leven det blev derinde! Jeg tror, de var lidt uskikkelige og slos om pladsene, for du kan begribe, alle vilde ligge oppaa bænkene; og der var ikke plads til ulle, sa onkel Mads. Marsch, ned igjen nogen af dere!

Saa, nu blev der endelig ro.

Sov godt nu da, søte smaa gjetekillinger! Og vær nu endelig snille mod onkel Mads imorgen, saa kanske dere faar lov at være ude en halv time længer! —

Men den dagen syntes vi, at vi havde oplevet det morsomste lille eventyr i skogen.

En anden fornøielse er at lete efter kvae. Oppe i fjeldbygderne gaar alle folk og tygger paa kvae, tygger og tygger, saan fra høire til venstre, saa det rent ud sagt ser ud, som vi er blit drøvtyggere allesammen. Pent ser det ikke ud, det skal være vist; saa naar jeg er i daarligt humør, blir jeg saa evindelig lei af at se paa alle disse tyggende kjæverne baade paa dyr og mennesker. Men naar jeg er i hyggeligt humør, saa tænker jeg, at det faar ikke hjælpe, om vi ser ud, som vi ørter omkap med kjør og sauer, for lidt moro maa nu alle mennesker ha; og finder vi ikke paa noget værre end at tygge kvae, saa greier vi os vel.

Paa de trær, som staar langs veien, er det ikke ofte nogen kvae at finde; det er med kvaen som med <le bær, som vokser langs veikanten og blir plukket straks. Derfor maa vi helst lidt dybt ind i skogen, hvor folk ikke ofte færdes, skal vi finde noget kvae, som det er lidt forslag i, f. eks. til vinterforsyning.

Men saa er det det mærkelige, at det er bare enkelte mennesker, som har held til at finde kvae. Det

er som med firkløvere; somme finder et meel det samme, de kaster sig ned paa marken; andre kan lete og lete og aldrig finde et.

„Se nu søster min", sa en kone til os en dag, „aldrig saa snart ser hun paa en gran, før hun finder en diger kvaeknap. Men jeg — om jeg staar og stirrer paa samme træet, aldrig det gran finder jeg!"

Og slig er det med mine børn ogsaa; en af smaa-pigerne har det vidunderligste held til at finde „kvae-knapper". Ret som det er, faar vi se hende stille sig op foran et træ, og da ligner hun en jagthund, som har „faat stand". Men det er altsaa ikke en rype, hun har faat veiret af — simpelthen en kvaeknap, som vi andre, som ingen finder, siger, at hun har trollet frem med sit blik! Og førend vi ved ordet af det, har hun lommen fuld af den deiligste kvae, som hun deler med os andre, der ikke er kommet til verden med den mærkelige evne at kunne finde kvae!

Ofte maa forresten meget kasseres, for du maa ikke tro, det er gjort i en fart at skjelne de tre slags kvaer fra hverandre. ISTei tak!

Først trodde jeg, man maatte søge stipendium og ligge et par aar ved et udenlandsk universitet, saa vanskelig forekom denne kvaevidenskab mig. Men siden opdaged jeg, at dette ogsaa hørte til de medfødte kundskaber, som formodentlig en eller anden venlig fé gir sine yndlinge i vuggegave. At jeg ikke hører til disse yndlinge, ved jeg, for det hjælper ikke, hvormange kursus i kvae jeg tar — jeg lærer det aldrig! I min for-

tvilelse tænker jeg imellem, at der alligevel maa findes et universitet et sted, hvor kunsten kunde læres. Men saa har jeg nu besluttet mig til, at - jeg faar nøie mig med at kunne navnene paa de tre slag; og disse kan jeg ogsaa lære dig. Hør nu godt efter, for disse navnene er saa mærkværdig lige.

Først er det „goäkvae"; og det er den fineste altsaa, som blir deilig og seig og lyse-violet næsten med det samme, den kommer i munden. Saa er det „jør-Jcvae", der, saavidt jeg som lægmand kan forstaa, er en meget tarveligere vare. Men saa er det „gørJcvae", som aldrig udtales uden med den dybeste foragt og efterfulgt af en voldsom spytting, for den smager rædsomt og bittert og sætter sig desuden fast straks mellem alle tænderne, saa man ønsker sig tillaans en af alle de ufordragelig spidse krogene, som tandlægerne liar slig mageløs overflod paa, for at faa den ud igjen.

Se dette er, hvad jeg ved om kvae; men vil du vide mere, saa faar du anmode min søn eller mine døtre 0111 at udgi et skrift om denne vigtige videnskab; thi de er altsaa født i en kvaebygd og ved vist alt, hvad menneskene hidtil er kommet efter i kvaekundskab!

Nei, saa fornærmet de blev paa mig et aar, da jeg kom li'jem fra en bytur og fortalte, at jeg havde hørt nogen si, at det ikke var sundt at tygge kvae, fordi man opbrugte for meget spyt, som de jo af naturhistorien havde lært skidde bruges til at opblande maden med under tyggingen og gjøre den mere fordøielig.

Du store min, hvor de var forarget! Jeg troddevirkelig, de havde afsat mig med én gang baade som mor, lærerinde og lekekamerat! —

Altsaa, siger du, en ægte fjeldbygd er en bygd, som ligger lige ved trægrænsen, og hvor folk fordriver tiden med at tygge kvae?

Ja ved du hvad, det var ikke saa galt sagt!

*

Dyreelskere

I enkelte familier eksisterer slet ikke dyrene. De kan i disse leve hele sit liv uden at dyrene faar være med i nogen ting, som de oplever. At møde dyr kan de naturligvis ikke undgaa; men de ser paa dem ligesaa ligegyldig som

paa en grindstolpe; ser slet ikke, at én hund ser ud som en prins af blodet, en anden som en „simpel kjøter", som man siger. En bund er en hund, synes disse mennesker. Heller ikke ser de, at enkelte katter uvilkaarlig minder om eventyrenes forheksede prinsesser, saa bedaarende fløielsbløde og elegante, som de fører sig; mens andre er langagtige og stridhaarede og noksaa utækkelige — jo, dette sidste er det eneste, de ser, for de synes simpelthen, at alle katter er utaalelige.

I andre familier derimod fødes man med dyre-kjærliglied; den ligger dem i blodet. Kommer to fra slige familier sammen, saa sætter de sig straks til at snakke om dyr og fortælle dyrehistorier, le og more sig og fortælle i det uendelige, saa folk, som ikke forstaar sig paa dyr, tror disse mennesker er blit tullete og forstaar ikke et muk af det hele.

Jeg kjender flere slige familier, men især en, en— 21 —

stor søskendflok, mange søstre og en bror. Og du maa ikke tro, at disse søskende interesserer sig mindre for andre, og om du vil, finere ting for det. Tvertimod, de har den varmeste interesse for alt fint, godt og vakkert. De eier altsaa bare i sin dyrekj ærlighed en sans mere end dem, som ikke forstaar sig paa dyr.

Længe forstod jeg dog ingen ting af alt dette, jeg heller; og naar jeg sad og hørte paa disse søskende, saa forekom de mig imellem næsten fidt sindssvage. Deres dyrehistorier mored jeg mig ikke det gran over; jeg synes den ene lød akkurat som den anden; men jeg mored mig kostelig over disse voksne mennesker, som sad der saa kisteglade og smørblide og lo saa de rysted af en hund, som havde bjæffet slig eller slig, en kat, som havde fræset saa besynderlig vittigt, eller en hest, som havde slaat bagud! Altsammen var for dem de underligste og vittigste begivenheder.

Men lidt efter lidt forstod jeg saa meget, at vi mangler noget, vi, som ikke forstaar os paa dyr. Vi har ialfald en fornøielse, og det en af de gode og uskyldige fornøielser i livet mindre. Og tænk, jeg tror ikke, vi blir saa snille heller, naar vi ikke lærer os til at forstaa og elske og beskytte dyrene, som vi jo alle møder, naar vi bare vil se paa dem med dette kjærlige forstaaelsens blik, som dyreelskerne har. —

Men jeg maa fortælle lidt mere om disse søskende, som var opvokset paa et stort deiligt gods paa landet, hvor der var alle mulige slags husdyr, og hvor de havde den rigeste anledning til at udvikle sin medfødte dyre-kjærlighed. Broderen havde færdedes saa meget blandt— 22 —

dyr og studeret dem saa grundig, at han havde afluret dem alle deres stemmer og hele maade at være paa. Saa naar han kom ind, blev pludselig liele stuen fuld af dyr. Han foranstalted, han alene, de voldsomste slagsmaal mellem bunder og katter. Det lamrred, det bjæffed fra hver krog i stuen; det mjaued og fræsed som af en hel hærskare af katter. De føg ihop, de slos, de vandt — det var et leven uden lige —• af ham alene.

Saa var han humle, surred og summed og nærmed sig en sovende hund, som vaagned og knurred —• ogsaa ham selv —• slog og glæfsed efter humlen, som blev mere og mere nærgaaende, saa hunden endte med at bli rasende — atter et lurveleven, til støien pludselig stilned af, og der var ingen anden i stuen end en godslig, blid student, som lo den gladeste guttelatter!

Denne studenten var min fætter, og kom ofte i besøg til mit gamle hjem i Oslo; og naar han kom, saa blev der bestandig liv og lystighed, for han sang, dels til guitar og dels til piano, de morsomste viser, afvekslende med at han bjæffed og fræste som hund og kat, surred som humle og flue eller fortalte de snurrigste historier. Et aar bodde vi i første etage i et lidet hus inde i en have, og naar han kom did, saa brugte han ikke at ringe paa dørklokken som andre skikkelige folk, men han gav sig til at holde et „bikjeleven" udenfor vinduerne vore, eller mjaue og fræse paa det voldsomste. Efter at han havde meldt sin ankomst pae denne ubedragelige maade, sprang jeg altid ud for at lukke op for ham. Bare én gang blev jeg ordentlig narret, for da stod der en virkelig kat udenfor entrédøren!— 23 —

En dag var der kommet en skrækkelig fremmed hund ind i hønsegaarden hos en doktor, som bodde i vor nærhed. Hunden havde bidt ihjel flere høns og var aldeles rasende, saa ingen turde gaa ind til den. Dette faar vor lystige fætter høre. Øieblikkelig gaar han ind i hønsegaarden og sætter sig med sit blideste, koseligste fjæs ned og siger:

„Stakkars bisken!" Straks var den fæle hønserøver forvandlet til en spagfærdig, tam bisk, som ydmygt slikked sin dyretæmmers hænder.

Og nogen af søstrene; ja, de var simpelthen hund, kat eller hest, da de var smaa og leved sit halve liv mellem alle disse dyrene hjemme.

Jeg saa den yngste af disse søstrene en sommer, som vi begge var i besøg hos en onkel, springe alene om i den store, deilige park næsten hele dagen og slaa sig selv med en liden pisk og bære sig ad aldeles som en hest. Hun kasted med hodet, hun vrinsked, hun slog op med „bagbenene"; hun traved, hun galloperte, hun løb løbsk og satte sig vist selv tilslut paa stalden og fored sig med græs og vand. Tilslut syntes jeg, hun ligned akkurat en liden fin arabisk hoppe med slank vækst og vibrerende næsebor.

Samme sommer var der to tyske kusiner af os i besøg hos samme onkel. De var ogsaa født med samme ubegribelige dyrekjærlighed, endda de var opdraget i en by i Tyskland. Moderen var norsk, saa de kunde naturligvis ogsaa norsk; men sig imellem talte de helst tysk. Jeg synes endnu, jeg ser dem, naar der kom fremmede kjørende tilgaards. Jeg var bare optaget af, livem som sad opi vognen, de saa bare paa hestene! Og saa stod *— 24 —

de saa søte arm i arm og smaasnakked paa tysk: „Kleiner, süsser Svarten", eller noget sligt. Og stald og fjøs lugted det af de smaa fine udenlandske damer ret som det var. Mig fik de aldrig med i stalden eller fjøset; jeg havde ikke spor af moro af det da.

Men da jeg saa selv fik mit hjem paa landet, begyndte jeg at se paa dyr med andre øine; og jeg mær-ked snart, at mine børn, ja, de blev nok af rette „dyreslaget" — havde jeg nær sagt!

Her blev en dyreforgudelse i vort hus uden lige, ja kanske lidt for meget af det gode, synes jeg; men det kommer muligens af, at jeg ikke fra først af skjønte mig noget paa dyr. Thi uagtet jeg nu er ganske godt oplært, saa mærker jeg godt, at der er stor forskjel paa dem, som er født dyreelskere og paa dem, som bare er oplærte. Jeg mærker det f. eks. paa det, at jeg har saa ondt for at kjende dyr fra hverandre, synes den ene sauen er akkurat lig den anden, naar ikke den ene er hvid og den anden sort, da! Men mine børn, de kjender sauerne i ansigtet, som vi andre kjender mennesker fra hverandre. Og nu de to kattene vore, som vi har havt i fiere aar, vil du tro det, jeg Jean ikke kjende dem fra hverandre, for de er altsaa for almindelige øine saa lige som to draaber vand. Men naar jeg siger det, saa smiler børnene overlegent og siger: „Du og far er ikke niere ulige end „Søll" og „Moll"!" og da blir jeg fiau, kan du vide; men hvad hjælper det? Jeg er og blir lige dum.

I det hele taget tror jeg, at børn, som lever paa landet, faar en mærkelig evne til at se og liøre forskjelpaa alt, som eier ikke findes spor af forskjel paa — synes jeg da. Som nu alle ko- og hestebjælderne her i bygden, tror du ikke, de kjender hver eneste en ligesaa godt, som jeg kjender stemmerne paa alle de mennesker, jeg kjender. Jeg kjender ikke engang laaten paa vor egen bjælde, endsige andres. Og da smaapigerne en dag opdaged, at jeg kunde ta feil af en kobjælde og en hestebjælde, da tror jeg, de blev ræd sin egen mor og ræd for, at jeg snart ikke skulde kjende dem fra hverandre heller!

Naar jeg sidder ude om sommerkvældene og hører bjældeklangen oppe fra hen, og jeg ser kjørenes røde, hvide og svarte eller brandede sider lyse frem mellem bjerkeløvet, da koser jeg mig over alle grænser; men — spørg mig bare ikke, om det er min eller andres bjældko, jeg hører deroppe!

Men, som sagt, jeg forstaar mig da lidt paa dyr, jeg ogsaa nu; og jeg er saa glad for, at mine børn forstaar dem saa godt og vil saa gjerne stelle med dem; for jeg tror altsaa, at børn, som steller pent og kjærligt og omsorgsfuldt for dyr, de blir ogsaa snille og kjærlige mod mennesker, og at de lærer sig til at tænke paa andre end bare sig selv. Og naar jeg nu skal fortælle dig om vort liv heroppe, saa er jeg nødt til at ta dyrene med, for de spiller en meget stor rolle i vort liv. Desuden — dersom jeg ikke fortalte en hel del om „Søll" og „Moll", saa vilde smaapigerne mine vist bli ligesaa fornærmet som den gang, jeg fortalte dem, at det var usundt at tygge kvae, og ligesaa forfærdet, som da jeg ikke hørte forskjel paa en kobjælde og en hestebjælde.

*

De vilde dyr i skogen

En uhyggelig overskrift synes du kanske? Du blir ræd, vi skal møde baade ulv og bjørn? Aa nei da, vær ganske rolig; slige dyr, som folk er ræd, møder vi aldrig, endda det ser noksaa vildt ud i vore dybe skoger, saa det var ikke saa rart, om du trodde det.

„Sig mig, hvor i verden holder ulver og bjørner til, naar de ikke er her?" sa en gammel tante, da hun engang besøgte os.

Nei, liun kunde saa sige.

Men det er ligesom ulv og bjørn er blit borte allesteder i de senere aar, som om de ikke mere var til uden i eventyr og historier fra gamle dage. Rigtignok har ulven begyndt at dukke op igjen her og der; og ifjor paastod nogen, at de havde set en og anden enslig, sulten ulv her ogsaa. Saa naar vi gik paa vore skiture, kunde vi af og til forfærdet stanse op foran nogen spor, som maatte være efter idv, mente nogen. „Aa nei, da", sa en anden; „ved du ikke, at paa ulvespor skal der synes en liden klo fremfor labben?"

Men om vi nu mødte en alligevel? hvad saa?

Smeise til 'n over ryggen med skistaven, vel!— 27 —

Johoda, joda, det skulde vi gjøre.

Men heldigvis, eller uheldigvis, syntes nogen, mødte vi aldrig nogen, trods alle de mistænkelige spor, som formodentlig var efter vor egen fuglehund, som havde den slemme vane at gaa paa rypejagt i al hemmelighed paa egen haand. Vist er det ialfald, at bestandig mang-led den vesle kloen, som gaardsgutten havde fortalt var det ubedragelige mærke paa ulvespor.

Men om der ikke findes dyr i vor skog, som vi behøver være ræd, saa er der nok af dyr, som er ræd os. Forfærdelig sky og rædde os er de, endda mere undselige for folk end smaabørn, som vokser op her i bygden, blir. Om det saa er den store, svære elgen, som ser ud til at kunne knuse os med et eneste spark af sin vældige fod, saa sætter den vetskræmt afsted i lynende gallop, bare den faar tæften af os smaa puslinger.

Men du skal ha vanket noksaa længe i skogen, før du faar se noget andet af alle disse dyrene, som bor der, end sporene deres, og saa lidt pusling og tusling lier og der, saa meget, at du føler, du er ikke alene. „Det ruskar i ro, det trillar i tro, for en trinnan ligger i trararo".

Disse rare, meningsløse ordene faar ligesom mening inde i den tyste, hemmelighedsfulde skog, livor den mindste lyd høres Og skræmmer en op:

Hys, hys, hvad var det?

„Det ruskar i ro, det trillar i tro", — det er ikke andet at svare paa det.— 28 —

Men alle sporene maa du lære at kjende; dem kjender ialfald alle børn her fra de er ganske smaa.

Først er det harens; de er nu meget lette at kjende, saa rart og trekantet som den sætter labberne sine, og slig som den farer og vimser allesteder, saa det er ikke godt at vide, hvorfor ordsproget siger, at ingen ved, hvor haren gaar. Jo, det ved vi saa svært godt; men faa se den selv, det er rigtignok adskillig vanskeligere.

Saa er det sporene hans Mikkel, et og et lige efter hverandre, saa en skulde tro, alle fire benene dens sad efter hverandre, slig som smaabørn tegner en hest eller ko; men det ved vi nu, at de ikke gjør, saa det er vel bare dens sædvanlige rævestreger, at den gaar saa rart og vil prøve paa at indbilde os, at den er saa retlinjet og ligetil som mulig, og slet ikke saa kroget og slu, som eventyrene vil gjøre den til.

Og saa ekornsporene. Jeg er sikker paa, du vilde bli glad i dem og si „stakkars liden", eller noget sligt, naar du lik se dem, for de er ligesom saa rent søte og uskyldige. Et lidet sprikende liop med lange mellemrum.

Røskattens spor kjender vi ogsaa. Den er saa lavbent, at du ser hele kroppen aftrykt i sneen, og det hele ser ud som en lang harelab, slig som pigerne bruger til at smøre blanksværte paa støvlerne vore med.

Saa er det oterens, som ser ud som en dyb rende efter en tømmerstok, og musens, som bare er en fin streg fra træ til træ. Og saa det modsatte af et muse-spor, de største af alle de spor, vi kan træffe paa. i norsk skog, elgens vældige runde efter dens fire digre— 29 —

fødder. Saa stor er den flekken, den liar staat paa, at du synes, du kunde faa rum til at bygge et noksaa stort hus der.

Tilslut alle fuglesporene, som er de nydeligste, fineste broderier og kniplinger; især er rypens for-sig-gjort fine. Men htm er jo ogsaa saa skjær og lækker en jomfru, at det ikke forundrer mig det mindste, at hun har lært finere haandarbejde og taget mønster efter alt det yndefulde isarbeide, som hænger udover fjeldbækkene om høsten. Ja, har du nogengang set, hvor vakkert alle stener og kvister ude i bækkene kan pynte sig til om høsten, saan paa slutten, før de maa lægge sig stille til under isdækket? Ikke? Ja, men rypen har set det og har stjaalet alle de fine mønstre, som de kan oppe i fjeldet fra ældgammel tid, og som de pynter sig med deroppe, naar de holder sin store isfest til afsked, før vinteren kommer. Da tar hver graasten i bækken en liden koket kniplingskantet hue paa hodet, og hver tør liden busk eller gren ved bækkens bred har pyntet sig med ringlende isfrynser og hænger og dirrer og ringer vinteren ind. Da sidder rypen stille under et vidjekjær og snadrer: Vent lidt, det skal ikke bli borte alt dette, naar sneen kommer heller! Graat ikke saa store, tunge afskedstaarer nedover alle stenene; jeg skal brodere og kniple det alt i vinter paa sneen!

Og rypen tripper og tripper og broderer; og det er egentlig den, som kan kunsten, mens røien og aarhønen forsøger at gjøre det efter med store grove tegninger.

Tiuren og aarhanen efterlader sig nogen vældige plask i sneen; sommetider ser vi hele den store vinge*— 30 —

aftegnet med fine streger efter hver fjær. Ofte gravelde sig helt ned i sneen for at ligge og sove, saa der er dyhe hul efter dem. Engang saa vi seks slige i ring i en koselig plads i skogen; og da vi nærmed os, fløi de alle med tunge plaskende vingetag tilveirs; for gaar vi ofte i skogen, saa faar vi nok af og til se lidt mere til dem end bare sporene. Ikke saa ofte, nei; men det er just det festlige ved tingen. Saa vi hver dag ræv og hare og ryper og storfugl og elg, saa blev det snart ingen stas ved det.

Naturligvis er det om vinteren i sneen vi ser alle disse spor; slige indianerøine for spor, at vi opdager dem i aftrykket i marken, har ingen af os. Men igrunden færdes vi ligesaa meget i skogen om vinteren, for med ski kommer vi frem allesteder, og det hører netop med til vore fornøielser at bane os de rareste veie i skogen med ski.

Ofte staar trærne saa tæt, at vi maa sætte os paa huk og krybe under grenene. Men saa koselig en liden stue vi kan komme ind i da! Aa, saa lunt og blødt derinde med alleslags rare, morsomme sofaer og stoler med broderede lyngkvister paa hvid fløiel. Der faar vi bestandig lyst til at sætte os ned, og kanske vi gjør det sommetider ogsaa, naar vi har gaat langt og blit trætte. Saa deiligt det smager at sidde der under granerne paa bløde, bløde plyches stole — at det iser lidt koldt af dem, opdager vi ikke, før vi har siddet der en stund, og da kan vi jo bare reise os og gaa os varme igjen.

Saa er der nogen store runde pladser i skogen, omgivet af høie trær, de deiligste festhaller. Og tror— 31 —

du ikke, skogens dyr har opdaget det samme ? Somoftest fører de et meget arbeidsomt og fornuftigt liv; de stræver for føden og karer til hus, saa de faar ikke tid til at tænke paa stort andet. Selv den lille muntre ekorn, som ser ud til at ville bare lek og skøi og moro — du skidde se for nogen omsorgsfulde spiskammere den steller sig til. Men sommetider, naar mange ekorner mødes netop i en shg sal, som indbyder saa til fest og glæde, saa gjør de et mere end almindeligt lystigt hop og siger:

„Nei, ved dere hvad, inat vil vi holde bal!"

„Bravo, bravo!" raaber alle sammen.

„Det blir maaneskin ogsaa", siger en liden romantisk ekornfrøken, „og har dere ikke set, livor mærkelig blaa alle skygger blir paa sneen i maaneskin! hvor fortryllende vor storartede svans tar sig ud da baade i virkeligheden og paa skyggen?"

Nei, det ved de andre ikke noget om; men det ved de, at de vil danse, alfelet og fint, som ingen anden end ekornen kan danse. Leke sidsten vil de fra træ til træ, strege og rable udover alle de rene snefladerne, akkurat som smaabørn rabler med blyant paa rent papir.

.Ta, se alle disse sporene her om dette træet; her har de sikkert holdt bal inat.

Og mens vi staar og ser paa disse, hører vi en ræd liden lyd: Kvaks, kvaks. Og der, ja der, tæt ind til stammen, sidder en skjælvende ekorn med øine saa klare, saa Idare, saa runde, saa runde.

Kjære lille ven, vi skal ikke gjøre dig noget ondt; vi vil bare vide, om du mored dig rasende godt inat.— 32 —

Vi er ikke af dem. som kaster sten paa dere og flaar skindet af dere, slig som saa mange af smaagutterne her gjør, og det endda jeg saa ofte har været oppe i skolen hos dem og bedt dem saa pent aldrig at ødelægge ekornene, som er mine aller kjæreste venner i skogen. Og saa har jeg fortalt om, hvor pent og morsomt de leker i skogen, og om hvor stygt det er at forstyrre slig uskyldig glæde, til jeg har faat gutterne til at se paa mig med øine næsten ligesaa runde og klare som ekornens. Men endda finder vi ekornhaler i veien og ser endog smaa snarer sat op til dem!

.Ta, vi store, slemme mennesker! Jeg er sikker paa, at dyrene i skogen er ikke det mindste glade i os, betragter os bare som røvere og mordere. Og ikke har vi fortjent det bedre heller, synes jeg, naar jeg ser alle disse blanke snarerne, som staar opstillet i skogen saa listeligt, netop der, hvor de forskjellige slags dyr færdes.

En dag, vi gik paa ski langt op i skogen, mødte vi en stakivars rype med snaren om halsen, og stokken, hvortil denne var fæstet, slæbende efter sig i sneen. Smaa purpurrøde bloddraaber viste veien, hVbr den havde hoppet; de skinned saa uhyggelig rødt mod den hvide sne, som ligesom slet ikke vilde være med paa noget saa stygt. Og vi syntes, at de røde bloddraaber fik liv og begyndte at snakke til os som „De tre blods-draaber" i Grimms eventyr. Men rypen selv, den deilige festklædte rype, hvid og ren som sneen, den laa i, saa paa os med halvbrustne øine, bad os om hjælp. Men istedetfor at forsøge paa at gjengi den livet, som— 33 —

fra nu af bare vilde blit en lidelse, maatte vi gi den et slag med skistaven!

Farvel lille hvide rype! og tak for alt det pene, du har broderet og kniplet til os i skogen!

Fornøielsen var spildt den dag. Og ikke bedre gik det os en anden dag, da vi fandt en ekorn, som sad død i en rypesnare. Den sad saa pent med „hænderne" sammenlagte som til bøn; vi syntes den bad de slemme mennesker ikke gjøre dette mere:

„Jeg er nu død, saa for mig er det det samme; men jeg ber for alle de smaa kameraterne mine, som hopper saa glade om i skogen og aldrig har gjort et menneske fortræd — vi har jo bare hoppet og leket!"

Og vi saa og vi saa paa de smaa labberne dens, som ligned saa livagtig to lubne, koselige barnehænder; og havde det ikke været for skams skyld, saa havde vi kysset den allesammen og bedt den om forladelse, fordi menneskene er saa slemme mod saa mange af skogens smaa søte dyr. —

Og saa glad som disse dyrene er i ungerne sine. Vi traf en sommerdag paa en røi med et stort kuld af smaa unger. Ungerne stakkar, var saa uskyldige, at de havde ikke vet til at være rædde os; de for bare som nøster og trilled om mellem hverandre. Men moderen — hun blev pludselig fra en huslig, hverdagslig høne forvandlet til en stor, tragisk kvindeskikkelse, som, glemmende al fare for sig selv, gik frem og tilbage med store, fortvilede bevægelser. Med heltemod trodsed den os, tænkte bare paa de smaa dumme, pibende, deilige ungerne, som slet ikke vilde forstaa, hvad mor vilde!

H.Lassen: Barnebog. 3Og saa tilslut vort møde, det eneste, vi har opnaaet, med elgen, skogens gilde, kronede konge.

Vi skulde paa ski helt op paa fjeldet, og var netop kommet over skogkanten, da en liden gut, som var i følge med os, raaber: „Sjaa ulven borti bakken, der!“

„Nei, ikke ulv, men hest er det“, siger en anden.

„Nei, ikke best, men elg“, siger en tredie.

Og det var det; tre vældige elger, som stod og aad ris af et træ i skogkanten. Et godt stykke borte var de; men vi satte afsted nedover skaren til dem for at faa se dem nærmere. Først saa de paa os en stund, trodde kanske først, det var nogen lemæn eller mus, som kom trillende; men saa la de paa sprang opover fjeldet. Hei og ho, hvor sneen spruted! og for en vældig pust de maatte ha, som kunde springe slig opover bakke!

Se, der stansed de øverst oppe, med de vældige horn skarpt tegnet mod den fine, blege vinterhimmel og stirred ned paa os, „skabningens herrer“, saa smaa og uanselige mod dem.

*

Husdyrene

Men er menneskene i almindelighed ubarmhjertige mod skogens dyr og ofte dræber og fanger dem bare for moro skyld og slet ikke bare for nytten altid, saa er de nu snille mod husdyrene sine, det er vist. .Ta, her i bygden er husdyrene igrunden de vigtigste personer paa gaarden; saa hvor godt jeg end liker at folk er snille mod dyr, saa er det ikke frit for, at jeg har ærgret mig lidt imellem over, at der f. eks. gjøres meget mere opstyr og vækker adskillig mere ængstelse, naar en ko eller best er syg, end naar det er en gammel bedstemor eller en af smaabørnene, som er syge. Det er sjelden nogen synes det gaar at reise efter doktor til folk — det skulde da helst være, om det var manden eller konen selv, som var syge, for faldt en af disse fra, saa gik jo det hele istykker — men ret, naar det er kua eller hesten! Da blir der raad til at sende bud paa dyrlægen, endda han bor lige saa langt borte som doktoren.

Naa ja, det er ikke saa greit; det er kjørene, de skal leve af lier, og at miste en hest er heller ikke spøg.

Men det er ikke bare, naar husdyrene er syge hel-— 36 —

ler, at der gjøres sligt væsen af dem. Du skulde se, hvor bondekonerne kjæler for kalvene sine og klør grisen med en pinde, om de har det aldrig saa travlt; det er ingen skam, om nogen ser det heller. Men kjæle sine egne børn — nei, det er bare kluss, og maa da ialfald bare gjøres i helgen, eller i al hemmelighed, naar ingen ser det!

Og hvad mon en bondekone vilde si, om en af gaar-dens folk havde fundet paa noget saa urimeligt, som at de ikke taalte at se et kvindfolk med skaut paa hodet? Men jeg hørte engang en kone fortælle, at bjældkoen hendes havde faat dette indfald, og at hun da naturligvis havde taget skautet af, naar hun stelte kjørene, endda det rigtig var saa slemt at gaa saa barhodet i trækken for tandværkens skyld! Jeg tror ikke, det faldt hende ind, at det gik an at vænne den til at se „et kvindfolk med skaut".

Men -— igrunden burde ikke jeg forundre mig over, at kjørene spiller første violin paa bondegaardene, foldet er jo adskillig rarere og urimeligere, at her i præste-gaarden, her er det — kattene, som er nr. 1! Ja, det er ikke far og mor, heldigvis, som synes, at „Søll" og „Moll" er de vigtigste personer i verden; men det er smaapigerne, vore to og en liden kusine fra byen, som bor hos os, og som er endda gladere i katter end vore smaapiger, og det vil sige meget.

I smaapigernes komode blandt deres aller hemmeligste og vigtigste papirer, opbevares kattefamiliens og hønsefamiliens slægtstavler, forfattet af smaapigerne. De er skrevet i dybt alvor og med et høitideligt lidet sort— 37 —

kors for liver af de kjære døde, saa det var efter mange overtalelser, at jeg fik mig disse aktstykker udleveret til offentliggjørelse. Jeg betinger mig altsaa, at du læser dem med samme liøitidelige mine, som naar du i din

verdenshistorie læser Karolingern.es eller Merovingernes stamtavler. Ligeledes haaber jeg, at de vil stemme os, som ikke er født kaffeelskere, til at føie ialfald mere respekt for katter; thi man pleier jo ha agtelse for en familie, som har mange ahner eller forfædre, og som har sin slægtstavle i orden.

Nuvel, katte-stamtavlen lyder saaledes:

Stammoderen: Moll Sæteren.

Hendes børn: Søll Molisen, Boll Molisen, Mill Mollsdatter †, Tip Molisen †, Nip Mollsen †, Tass Molisen †, Kai Molisen, Gull Mollsdatter.

Foruden disse har Moll Sæteren havt 3 dødfødte børn.

Vi kunde naturligvis ha gransket længere tilbage i slægten, men da denne synes at ha levet i fuldstændig ubemærkethed og i høist tarvelige forholde som fjøspuser eller lignende, og familien først træder ind i det offentlige liv, da Moll gjorde sin indtrædelse som stuepus i præstegaarden, har vi ladet slægtstavlen begynde med hende, idet vi dog har ladet hende beholde sit tarvelige slægtsnavn „Sæteren", som skriver sig fra, at hun en vakker sommerdag fødtes under en enerbusk ved sæteren vor. Vor tidligere kat, som døde en ynkelig død i— 38 —

en haresnare, er maaske fjernt beslægtet med Moll; men da dette er vanskeligt at bevise, lar vi dette — forresten meget vigtige spørsmaal — henstaa, indtil vi kan faa raadspurgt en af de mest bekjendte genealoger (slige, som studerer slægtstavler).

Moll kom til os, da den var kommet saa vidt, at den kunde drikke melk af en skaal. Og nu begyndte dens forfinede opdragelse, som hovedsagelig bestaar i at klappes og stryges saa godt som uafladelig, forat skindet skal bli mygt og glat; og af samme grund maa de ogsaa altid ha de blødeste stoler at ligge i, siger smaapigerne.

„Du ser da vel det", siger de, „hvor stridliaaret og bustet alle kattene rundt i gaardene her er? Og hvad andet skidde vel det komme af, end at aldrig nogen har tid til at stryge og klappe dem, og fordi de ligger paa træbænker?"

Og her maa jeg naturligvis gi mig; thi hvor stor vægt der end lægges paa mors mening i andre ting, saa sættes hun fuldstændig ud af betragtning, naar det gjælder kvae, kobjælder eller katter.

Min søn er ogsaa en stor katteelsker; men som gut synes han nu ikke, det gaar an at klusse fuldt saa meget med dem. Som naar f. eks. hans søstre omhyggelig varmer sine forklæder foran ovnen, før de lar en pus lægge sig til ro der og sove, synes han nok, det gaar vel vidt. Og naar pusen skal flyttes over fra et fang til et andet, staar den, hvis tur det er til at ta den, ved ovnen og nidvarmer sig, til hun synes forklædet er hedt nok; da løber hun som en pil bort i gynge-— 39 —

stolen og siger: „Naa!" mens den anden, som har pusen, lynsnart reiser sig og lægger den i det nye, opvarmede fang, før det blir koldt.

Da Moll første gang file unger, var det en begivenhed uden lige. Det var netop paa min fødselsdag, hvilket havde tilfølge, at der næsten ikke blev gjort noget stas af mor den dag. Moll og hendes vidunderlige unger ståk hende aldeles ud. Det var jo heller ikke saa greit for mor, som var kommet saa vidt tilaars, at konkurrere med disse bare nogen timer gamle katunger i nyfødt uskyldighed: det indsaa hun vel, saa jeg tror, at hun ydmygt havde fundet sig i, om smaapigerne havde taget hele geburtsdagskringlen, som tante var kommet trækkende med, og brugt den til barselmad til Moll!

Som slægtstavlen viser, var der 5 børn, hvoraf Søli er her den dag i dag. Boll er bortsat paa en gaard i bygdens nordre ende; mens Mill, Tip og Nip altsaa er døde, som korsene viser. Heldigvis døde de en naturlig død, saa vi slåp at tænke paa drukning og sligt med dette kuld.

Saa kom kuld nr. 2, som jeg paastaar er det elskværdigste katungekuld, som nogensinde har set dagens lys — de var nemlig dødfødte alle tre!

Efter dette tog Moll sig en længere hvil; saa kom Kai, Tass og Gull. som aldeles ikke vilde være dødfødte, men tvertimod saa levende, sprættende, deilige som mulig, og hvis levende deilighed næsten fordunkled de foregaaendes heldige idé at komme dødfødte til verden. De var alle hos os til de kom til skjels aar og alder; og nu havde vi altsaa siger og skriver 5 katter!— 40 —

En tid, som smaapigerne fandt var den deiligste tid, de havde oplevet. Men jeg for min part havde sligt stræv med deres opdragelse, at jeg kom til det resultat, at det vist vilde været forholdsvis lettere at opdrage menneskelige trillinger, idet disse dog i flere maaneder lar sig holde noksaa godt under laas og lukke i en vugge, mens katungerne begyndte at hoppe og sprætte som viskelærs-bolder i en meget ung alder, mens de opførte den lystigste og mest forviklede lek med alle mine forskjellige stoppegarnsnøster og vælted og slog istykker alt, hvad jeg havde kjært i denne verden. Havde jeg endda kunnet tugte dem! Men gjorde jeg mine til noget sligt, udstødte smaapigerne et ramaskrig, som jaged mig tilsengs med hodepine og lod mig i feberdrømme se tre hoppende, sprættende katunger indviklet i alverdens nøster, mens væltede blomstervaser, urtepotte]' og lignende nipsgjenstande laa strød udover gulvet. Som modvægt til disse syner havde jeg ingen anden raad end at tænke mig tre mennesketrillinger i dyb søvn i hver sin vugge.

Heldigvis flk vi lidt efter lidt anbragt kattetrillin-gerne hos snille folk. Tass nød den ære at bli medtaget til Kristiania af en ung dame. Den blev fragtet i en liden kurv, feteret af alle de reisende og klappet af alle stationsmestre, som klødde den i hodet og sa „dik-kedik" til den og nær havde glemt at ringe, naar toget skulde gaa, saa optaget var de med at klø og klappe Tass.

Men Tass, stakkar, var ikke skikket for bylivet; den skeied ud og blev saa vidtløftig, at den maatte— 41 —

miste livet, efter først at bli fotograferet i tre bedaarende stillinger sammen med sin unge herskerinde.

Men Søli og Moll er altsaa fremdeles hos os og blir tykkere og tykkere og mere velnæret for liver dag som gaar, mens de paa samme tid blir mere og mere forkjælede.

Men stakkars dyr, jeg synes næsten synd paa dem, for de faar aldrig ro hverken for mad eller for kjærtegn. Har de vel lagt sig til ro, faar en af smaapigerne et anfald af kjærlighed, fordi de indtager en saa uforlignelig søt stilling i søvnen; og saa maa det arme dyr kvæles af kjærlighed, eller sættes paa hodet i en melkeskaal, endda det er saa mæt før, at det er færdig at sprække og intet andet begjærer end at faa sove i ro som en stok.

Dygtig grætne er de begge imellem og klorer smaapigerne op, saa de har katteklor paa kryds og tvers allesteder; men dette skjuler de saa godt de kan for mig, fortæller aldrig om deres gale streger, men forkynder liöit og lydelig, naar pusene er i saa godt humør, at de „maler" eller „spinder", saa det høres over syv kongeriger, pleier de gjerne at si.

Allermest stas blev der dog gjort af dem en jul, da familiens erke-dyreskjønner, tante Antonie, var her paa besøg; for hun paastod, at mage til fin katterace havde hun aldrig set! De var mindst af greveligt katte-blod. Efter sin hjemkomst skrev hun til smaapigerne: „Hils de deilige pusene; jeg glemmer dem aldrig! Da jeg kom hjem og fik se vor gamle pus igjen, sa jeg; Naa — saa stor og styg og grov er altsaa du!"— 42 —

Efter dette er det fastslaat, at der simpelthen ikke findes mage til vore katter. Det er bare jeg, som i bitre og hemmelige stunder undres paa, om det ikke er med vore katter, som med „Keiserens nye klæder" — tænk om de alligevel var ganske almindelige katter? Men da, naar jeg nævner dette, opløfter smaapigerne igjen sit tækkelige ramaskrig og siger, at Søll ialfald er en forhekset prins! Og om onkel — de nævner ham ved navn, men det tør ikke jeg gjøre — som synes katter er værre end pesten, kom her og kyssed Søll tre gange — hvis dette vidunderlige og utænkelige hændte — saa vilde Søll bli til en prins! —

Næst efter kattene er det hønsene, som der blir gjort mest stas af her paa gaarden, faar jeg vel sige; havde jeg sagt lier i huset, saa vilde du kanske trod, at hønsene ogsaa havde sit tilhold inde i vore stuer, og at der var opsat sovesofaer — nei, jeg mente naturligvis sove-pinder til dem der. Fuldt saa gemytligt gaar det nu ikke for sig; men denne mulighed ligger vel ikke saa fjern at tænke sig, siden en ung dame, som var hos os et aar, sa, at hun syntes bare det mangled, at vi havde hver vor høne paa fanget allesammen, naar vi sad tilbords og spiste. De er

nemlig saa tamme vore høns, at de lar sig stryge og klappe som hunder eller katter; og naar de skal spise, sætter de sig op i fanget paa en af smaapigerne, som helst gir dem mad paa denne maade; naar saa maaltidet er endt, tørrer de gemytlig nebbet af paa deres forklæder.

At de ogsaa af og til, naar vi om vinteren er i— 43 —

fjøset for at fodre dem, finder det at være en behagelig adspredelse at flakse op paa hodet paa en af os, istedetfor paa andre pinder, hører slet ikke til de uhørte begivenheder. Da skriger vi rigtignok i vilden sky omkap med hønen, som flakser og kagler af alle livsens kræfter, saa det høres ud som den havde faat den heldige idé at værpe et æg opi hodet paa os! Takke til, at ikke hanen med mægtig brusende vinger flakser op efter for at se, om denne vigtige begivenhed er udført!

At disse høner, som lever i et saa gemytligt samliv med sit herskab, fineler paa at ville værpe sine æg i hovedbygningen, forundrer dig vel ikke.

En sommer havde en af dem faat den idé hver morgen at gaa ind af hoveddøren og op trappen, hvor den paa loftet havde fundet sig en udmærket værpeplads. Men da flinke værpehøner er meget tidligt paafærde, hændte det ikke saa sjelden, at gangdøren endnu var lukket, naar den vilde ind. Og naar pigen da kom for at aabne, stod den ofte ude paa verandaen sammenkrøbet og forpjusket og i elendigt humør over at ha maattet vente saa længe paa disse syvsoverne i hovedbygningen, som uagtet de nok var tobenede som den, alligevel maatte være høist forskjellig indrettede! Engang havde det ogsaa været umuligt at vente — ægget laa der paa den kolde sten! Men som regel kom den da trappen op og fik lagt sig tilrette borte i krogen paa loftet, netop indved den væggen, som stødte til gjæste-værelset, og hvor en ungdommelig onkel laa den sommer. Eørst er der gravens stilhed en lang stund — ja, kan du tænke dig noget saa stille og trist og begravelses-— 44 —

agtigt som en høne, der ligger for at værpe? Jeg for min part blir bestandig melankolsk, naar jeg betragter en slig høne og faar forudanelser om, at der maa ske noget skrækkeligt, at verden vil gaa helt af låve eller lignende. Men naar saa ægget er værpet, ja, da faar jo sagerne et helt andet udseende: den stille, haabløse høne blir rivende, hoppende gal og bær sig, som om hun havde født Napoleon den store til verden og ikke bare et stakkars hønseæg!

Men den unge mand, som sover sin sødeste morgensøvn inde paa kvisten, skvætter himmelhøjt i sengen og ønsker hønen med sin Napoleon den store til Bloksbjerg!

Og naar han beklaged sig til mig over vore familiære høner, lo jeg bare og sa, han kunde være glad til; havde vi ikke alle de æggene, som værpedes deroppe paa loftet, saa maatte han til middag spise pandekager uden æg, en ret, som forekommer mig at være toppunktet af al trist mad paa jorden!

At hønsefamilien ogsaa har sin slægtstavle, har jeg nævnt før; og her er den:

Stamfaderen: hr. Brage Fagerli.

Stammoderen: fru Yeslemor Fagerli.

Deres børn:

Lurifas Bragesen †, Top Bragesen, Brillemor Brages-datter, Nap Bragesdatter.

Fru Fagerlis søstre:

Perlemor Fagerli, Spraglemor Fagerli, Hviclkind Fagerli †, Svanehals Fagerli †.— 45 —

Eøderaadskone: Hanehønen fra Kristiania (en gammel liøne, som børnene kalder „G-amla".)

Saaledes lyder stamtavlen ordret som min ældste datter har forfattet den; jeg vil bare tilføie, at „føder-aadskonen" havde faat navnet „Hanehønen", fordi hun til vor store og dydsirede forfærdelse gol som en hane! Slig en emanciperet dame var jo fælt at faa paa en præstegaard; men naar bispen eller provsten var her, saa lod vi som ingen ting, naar „Hanehønen" gol, og — saa trodde de naturligvis, at det var hanen. Ellers holdt vi, kan du vide,

fingrene for ørene for at undgaa at høre disse forargelige hønegal, der tar sig mindst lige saa utækkeligt ud, som naar en dame røger cigaret.

Desværre var der megen uenighed i hønsesamfundet indbyrdes; hvem ved, om det ikke var den emanciperede høne med al sin galen om frihed og lighed, der havde saaet tvedragtens frø iblandt dem? Yist er det, at de danned tre partier, som maatte fodres hver for sig. Det ene og mægtigste parti med hr. Brage i spidsen kaldte vi „høire"; Hanehønen, som danned et yderliggaaende parti for sig, og som alle de andre var sinte paa — formodentlig fordi hun var lærd og ikke smuk — var det „yderste venstre", mens nogle, som aldrig rigtig vidste, i hvilket madfad de vilde havne, men løb som forstyrrede snart til „høire" og snart til „venstre", blev kaldt „de moderate".

Men tiltrods for alle disse partistridigheder, gaar— 46 —

livet i hønseverdenen sin jevne gang, undtagen naar nogen af dem skal ligge og ruge. Du søde min! Da gaar ikke bare hele liønsefamilien om i en spænding; men hele familien i hovedbygningen ogsaa gaar omkring blegnebbede, fortrykte og forventningsfulde og ser ud, som om de laa paa æg allesammen — havde jeg nær sagt! Og farer hønen af en stund, er de færdige til at vikariere for den hvemsomhelst af dem! Og naar sa;a æggeudklækningens store dag kommer — ja, jeg kan ikke ligne den med noget bedre end med en slags 17de mai, 3 die markedsdag, eller noget sligt, slig fest og forventning og sjau er der i luften.

Og uagtet vi er vel vant til de sørgeligste resultater efter disse forventningens tre uger, hengir vi os til de vildeste forhaabninger om mindst to hønekyllinger i hvert af de 10 æg! For det første blir der aldrig mange kyllinger, for det andet forsvinder gjerne et par af dem i vor elskelige, velopdragne „Søll"s mave, og for det tredie viser de to-tre, som blir igjen, en fortvilet tendens til at ville fare i toppen paa hverandre og slaas, hvilket er et meget slet mærke, naar man gaar og haaber paa høner. Og — naar saa det forbistrede hæse hanegal tilslut lidt ud paa høsten lar sig høre bagom husvæggen — ja, da skal du ha tak, da er alt haab ude!

Ja, ja, ja! Jeg har nu min mistanke til Hane-liønens indflydelse. Saa længe har hun galet om, at det er saa meget bedre for en hane at komme frem i verden end for en høne, til den høne, som under de tre ruge-ugers stilhed bare har tænkt over dette og paa, hvor gyselig kj edeligt det er at ligge slig uge efter uge,— 47 —

bare har ønsket sig haner. Og dette er jeg bange har hjulpet. Naar saa kyllingerne er udruget, har hun rigtignok angret paa dette og kaglet og kaglet om, at intet i verden er saa morsomt som at gaa omkring i gaarden med en hale af kyllinger efter sig — men, hvad hjælper det nu? Nei nu er det forsent!

Men har vi daarlig lykke til at faa kyllinger, saa har vi desto bedre held, naar det gjælder hundehvalper; disse slaar aldrig feil — desværre! Vor prægtige, brunplettede „Rose", en fuglehund af fineste blod, blir aldrig træt af moderværdigheden, uagtet hun nu har havt ca. 200 hvalper! Du tror jeg overdriver? Har kanske opdaget, at jeg er lidt henfalden til denne feü, naar jeg vil være morsom? Ja, ja, men ikke nu; nu taler jeg den rene sandhed. Rose har nemlig havt hvalper to ä tre gange hvert aar i otte, ni aar; og da kan du snart regne ud, at det blir saa mange som 200.

Forresten synes jeg Rose blir tristere og tristere for liver gang, hun har faat hvalper; for stakkar, hun faar jo aldrig beholde dem, uagtet hun ber for dem, saa en sten kunde røres, med de kloge, brune øinene sine, og hyler og piber saa fortvilet, naar de er borte, at vi synes, vi maa rømme fra huset allesammen, og at vi ikke kan holde ud at se hende fare og lete paa alle mulige og umulige steder. Især har hun mistanke til tepper; under disse tror hun, at ungerne hendes maa være gjemt, og river og slider i dem. En sommer, som liun var halvt vanvittig af sorg, saa vi næsten var ræd hende, bed hun et stort hul i et broderet teppe, som— 48 —

laa foran sofaen, og sønderflænged en regnkappe, som laa ude paa bakken.

„Hvorfor hunde de ikke faa levet?" Idager børnene liver gang.

„Men du alverdens rige", siger saa jeg, „vel er lier plads til mange dyr i dette lius; men 200 bunder placeret rundt ovnene for at varme sig og snorksove?"

Bare en vaar, da vi havde faat et kuld deilige, ægte fuglehundshvalper, skulde vi forsøge at gjøre forretninger

med dem og se at faa dem solgt.

Hvalperne skulde altsaa faa leve denne gang! Heivar en jubel uden lige; bare jeg gik omkring, bleg, men fattet, belavet paa en sommer uden lige. Hvad var vel de tre katunger mod disse 10 hvalper? I tankerne sa jeg farvel til alt, hvad jeg eied og havde; og — det blev nok ikke bare i tanlceme dette farvel.

At vi ikke gik fallit det aar, er mig en gaade; vi maa formodentlig være meget rigere, end jeg har nogen anelse om, siden vi lamde bære alle disse tab. Far sjøl trøsted mig med, at jeg skidde faa 50, 60 kroner for hver hvalp — hvad sa jeg vel til slig en sum?

.Toho, det svimled for mig et øieblik, og jeg begyndte at studere paa, om jeg for disse skidde kjøbe nye skjorter og strømper til hele familien, eller om jeg for alle disse penge kunde faa mig en liden udenlands-reise som opkvikkelse efter denne rædselsfulde tid, der nær ved sine anstrengelser havde berøvet mig min tækkelige lille dobbelthage, den eneste ansats til fedme jeg nogensinde har kunnet bryste mig med.

Men det var ogsaa bare et øieblik, at det svimledfor mig. Med ægte kvindekløgt indsaa jeg, at vi ikke vilde faa solgt en eneste hvalp — hvad jeg ogsaa fik ret i; thi naar folk vil sælge noget, saa bør man da helst sætte sig paa torvet med sine varer og ikke opefter en fjeldvæg saa nær trægrænsen som menneskelige boliger kan ligge! Hvad hjælper det vel at avertere: „Oppe paa et landhandleri ved trægrænsen er deilige fuglehundhvalper tilsalgs“ — hvem gider vel reise med jernbanen en hel dag og saa kravle i ur og bjerg en dag til for at naa dette mærkelige landhandleri ved trægrænsen? Og kjøbe katten i sækken? Nei, det gjør heller ingen, saa vi blev pent siddende der med vore ti hvalper, og der blev ikke tale om hverken at beklæde hele familien med skjorter og strømper eller om udenlandsreiser!

Men ett gode medførte dog denne sommer: Jeg tror, det var da, jeg lærte at bli et taalmodigt og forsagende menneske her i verden!

*

Dompapper

Dompap — det har ingen god klang; men jeg ved ikke noget søtere end en dompap, naar den sidder og vugger sit deilige rosenrøde bryst mod den hvide sne, sidder der saa lubben og tyk og barneglad, mens snestormen fyker om ørene paa den.

I vinter blev jeg saa godt kjendt med tre dompapper, to røde og en graa. Du ved vel, at det er hannen, som har de vakre farver, og at hunnen bare er tarveüg graa; men saa liar den til gjengjæld faat det søte navn „Pipe-lipipipa" af vor digter Henrik Wergeland, som liar skrevet et nydeligt eventyr om „Køde og graa dompapper". Da det er dette, som er skyld i, at jeg er kommet til at skrive om dompapper, maa jeg først fortælle dig det, om du ikke skulde kjende det før.

Jeg tænker mig, at Wergeland en dag sad og saa paa en rød og en graa dompap og tindred sig over, hvorfor der skulde være slig forskjel paa dem. Der maatte være en grund til det; formodentlig havde den røde gjort noget rigtig vakkert engang, siden Skaberen havde givet den slige himmelsk deilige farver. Slig sad han vel og tænkte, mens fantasien fløi langt tilbage, helttil tidernes morgen, da fuglene fløi omkring i Paradisets have. Hør saa, hvad det blev for et yndigt lidet eventyr:

— Det var en aften, efterat engelen Gabriel havde fulgt Adam og Eva ud af Paradis. To dompapper, en han og en hun, havde alt sat sig til ro paa ett ben i en kastanje og havde faat sin første kvældslur med nebbet under vingen. Graa var de begge to den gangen.

Saa vaagner de op ved et skrig: „Hjælp! Brand, brand i rosernes leir!"

Det var de skøieragtige natsommerfuglene, som havde siddet og kjedet sig, fordi alle de andre sov, som havde

fundet paa dette for at vække de andre fugle i haven. Og oppe paa en høi, hvor de deiligste roser stod og blomstrede lued endnu aftensolen, saa det saa ud, som det var brand der oppe. Alle de andre fugle skjønte, det var bare skøierstreger; men dompappen, som ikke var saa klog som de andre, trodde, det var sandt.

„Hører du, Pipelipipipa", sa den og gned sine øine, „vi maa være med at redde roserne".

„Neimen om vi gjør", mente Pipelipipipa, „skal vi svi vore fjær op? De er stygge nok før!"

„Men i en af de rosenbuskene er vi jo klækket ud, Pipelipipipa, den er vort fædreland; og om vi skulde lade

vort liv--- —" Og dermed fløi den lille modige

dompap lige lukt ind i rosenbuskene, mens alle de andre fugle skoggerlo og raabte: „Pappengraa, graapap, brænd dig nu ikke!"

Men da den lille tapre fugl opdaged, at den var narret, perled en taare i dens øie og en bloddraabe paa dens graa bryst, fordi den havde revet sig paa en torn."— 52 —

Da kom engelen Gabriel og sa: „Du gode, taknemmelige skabning, som vilde opofre dig for den busk, du kaldte dit fædreland, fordi den har givet din barndom ly, — vid, at Gud, som tager viljen i gjerningens sted, vil, at dit modige lille bryst skal fra nu af være dækket med skarlagenet af denne draabe af dit trofaste blod, og du skal blive en af skogens fagreste, blive en rose paa dens trærs grene". Og med disse ord strøg engelen bloddraaben ud over hans bryst og dukk od det saa til overflod ligesom til en daab i den deiligste af roserne. „Du har grædt?" sa han ogsaa, da han tik se taaren i dompappens øie. „Godt, behold da ogsaa taarens glans".

Og fra den stund har dompappen de smukkeste øine af alle fugle.

„Men Pipelipipipa?" sa dompappen.

„Bi lidt, fordi du tænker paa hende, saa vælg dig endnu hvilke farver du vil af blomsterne her".

Den beskedne lille dompap syntes, det blev altfor meget, men valgte sig til slut noget blaat fra blaaklok-kerne til sine svingfjær og et par brede hvide baand om livet fra liljerne.

„Men Pipelipipipa da?" spurgte dompappen igjen bedrøvet.

„Nei, Pipelipipipa faar ingen skarlagensprydelse", sa engelen halvt sint. „Hun skal være graa som før".

Men den, som blev forundret, var Pipelipipipa, da hun saa sin mage komme saa prægtig tilbage som Aske-ladden i guldrustningen. —

Dette vakre eventyret sad jeg og tænkte paa, da— 53 —

jeg i vinter blev saa godt kjendt med mine tre dompapper. Vi liavde sat et juleneg paa en stang i den dybe sne foran stuevinduerne, og did kom dompapperne hver dag. De tog sig saa nydelig ud der ude i det gule neget og paa den hvide sneen, at det første, jeg gjorde hver morgen, var at gaa hort til vinduet og se paa dem, og jeg fandt snart ud, at det var nok rigtigt det, Wergeland havde fortalt om dem. Hør bare:

Tidlig om morgenen, straks det blev lyst, kom de to røde og spiste af kornneget, og først langt ud paa dagen kom den graa.

Aa liaa! tænkte jeg, det er altsaa sandt, at Pipeli-pipipa er søvniggrætten og gjerne vil sove længe om morgenen. Og det er nok sandt ogsaa, at den røde er snillere, for bestandig, naar Pipelipipipa kom ud paa formiddagen. saa fulgte en af de røde med og sad hele tiden paa den iskolde sne nedenunder neget og vented taalmodig, til hun blev mæt, men spiste aldrig selv da. Og saa bidende koldt som det var de dagene! Over tyve kuldegrader og en skarp nordenvind. Alligevel sad han saa stille, vugged bare af og til sit deilige rosenrøde bryst mod den hvide sne, mens Pipelipipipa sad lunt inde i neget og spiste sig mæt.

Siden det bestandig bare var én af de røde, som fulgte den graa, saa tænkte jeg mig, at dette var hendes mand, mens den anden formodentlig var en hyggelig ungkar, som kom i familien for mandens skyld, og som han havde

hygge af, mens Pipelipipipa sad doven og sov udover formiddagen.

Det blev koldere og koldere for hver dag, og korne!— 54 —

minked betænkelig. Et par dage saa vi slet ikke den graa, men bare de røde. Formodentlig sad hunnen hjemme i redet og lod sig varte op af sin mand, og jeg er sikker paa, han bar mad hjem til hende.

En dag sad begge de røde og ledte og ledte i neget.

Nei, dette gik ikke an!

Jeg samled nogen brødsmuler, tog et par ski, nær-med mig forsigtig neget og strødde smulerne paa sneen. Naturligvis fløi de forskrækket hort, men kom snart tilbage og begyndte at se paa brødsmulerne. Men nei, desværre, det var nok sandt, at de var dumme ogsaa; for de forsøgte ikke at spise paa dem, og smulerne laa der og blæste bort eller snede ned.

Nogen dage efter blev den ene røde dompap borte; den anden kom alene, og senere paa dagen kom ogsaa Pipelipipipa alene. Saa kunde vi skjønne, at hun havde mistet sin trofaste mage, siden hun ikke længer havde noget følge. Og en dag fortalte smaagutterne, som havde været paa ski oppe i skogen, at de havde set noget vakkert rødt paa sneen. Det saa ud som rosenblade ; men da de kom nærmere, saa de, at det var røde dompap fjær. Stakkar, det var sikkert Pipelipipipas mand, som paa en af sine flittige morgenture, mens hun endnu sov, var iblit spist af en graadig røskat til frokost!

Ja, der laa dens fjær; men hvor tror du, at den flinke lille dompap var henne nu? Jeg tror, at dens lille trofaste sjæl var fløiet til sit „fædreland", til rosernes leir i Paradisets have, og at den nu sidder derog vugger sit deilige bryst mod varme, duftende roser istedetfor mod jordens iskolde sne, og at den beder saa længe til engelen Gabriel for Pipelipipipa, at ogsaa hun en dag kommer flyvende med lyse, straalende farver og favner sin trofaste mage under busken i rosernes leir.

*

Skitur

Omkring verandaer pleier der være plantet trær, men om vor veranda er der ikke tale om slig sydlandsk stas. Noget synes vi forresten, det hører til rundt verandaer, vi ogsaa, derfor planter vi ski, skistaver og kjælker om den. Kommer du forbi en vinterdag, saa er det saavidt du ser den, saa tæt staar der plantet i sneen med smaa og store ski, stutte og lange staver, somme puttet ned mellem sprinklerne i bænkene.

Sommetider, i stærk storm, blir der et farligt leven derude om natten, for da begynder alle disse skierne at svaie og dingle og daske mod gangruderne som trærne andre steder.

Borte ved kjøkkendøren og ved drengestuen staar ogsaa ski opstillede, for alle her i huset gaar paa ski; vi betragter det ligesaa nødvendigt at ha et par ski som at ha kniv og gaffel — ja, der var endda en af os som en dag sa, at ski var endda nødvendigere, for en kunde til nød spise med fingrene, men leve heroppe uden ski — nei tak!

Jeg skal si dig noget rart: heroppe er selve ski-eventyrlandet, det som alle kjække jenter og gutter drøm-- 57 —

mer om; for lier ligger sneen maaned efter maaned lige deilig og frisk; lier er skibakkerne saa lange og vidunderlige, at de aldrig synes at ende; lier flyver vi mellem himmel og hvide fjeld og gjennem snedækket skog paa rare, krogete vinterveie, hvor en maa svinge og snu saa braat og morsomt og sommetider sidde helt paa huk for at smette under trær og kvister. Og en ting til: du kan trille og rulle saa meget du vil; ingen ser dig, uden nu og da en fugl, som snadrer og ler i luften, eller en liden klarøiet ekorn, som hopper forskrækket hort i næste træ og slet ikke forstaar sig videre paa skisporten.

Skogen og den jevnt skraanende fjeldvidde ligger lige bag præstegaarden; derfor synes alle vi, som er glade i at gaa paa ski, at ingen gaard i verden kan ligge beleiligere til. Har du lyst til at være med os paa skitur, saa skal jeg

fortælle dig om en vinter, da vi især havde saadanne prægtige skiture hver morgen, før vi begyndte skolen.

Vi var seks, som gik paa ski her da: Far, mor, lærerinden og tre børn.

Tidlig om morgenen begynder det saa at ramle ude paa verandaen; alle skierne skal ned og bindes paa; og der blir en spænding, pusting og pæsing indtil alle remmer og spænder er i orden.

Saa bær det ivei.

„Puli, puh!" pæser mor, „det leter paa gammelt folk".

Men vent lidt. Du har kanske læst eventyret om ham, som kunde den kunsten at gjøre gamle kjær ringer om td unge, friske jomfruer? Pyt, den kunsten kan vi *— 58 —

her som ingen ting! Og har du en mor, som begynder at bli gammel og træt, saa prøv, om du ikke kan faa narret hende med ud paa ski, saa skal du faa se, hvor ung og spræk og munter og glad hun blir.

Og se paa far, han sprætter i skierne som en unggut!

De andre fire, de er nu unge før, de; men dobbelt saa vakre blir de ude i sneen. De runde kinderne blir røde og friske som modne æbler, og øinene straaler som lysene en julekvæld.

Den ældste af børnene er en gut; og det er ikke maade paa, hvor flot han er paa ski. Han forsvinder snart oppe i skogen og kommer frem igjen i fuld fart nedover paa de utroligste og mest uventede steder. Mens de andre stræver opover og holder paa at glide baglængs nedover igjen, saa sprætter han baade Idd og did og er saa mjuk og lekende paa ski, at det ser ud, som om han var født med dem — og det er han jo ogsaa næsten.

Vi faar kalde ham Einar og smaapigerne Inga og Ragna. De heder ikke rigtig slig, men det er saa rart med at komme saadan paa tryk, det er ingen, som liker det rigtig, saa vi faar stelle lidt paa navnene.

Vi havde en bestemt skirute, som vi gik hver dag i den tiden, til der var blit en dyb, fast rende, som blev glattere og glattere, saa det gik fortere og fortere hver dag. Mor og Ragna blev i al stilhed enige om, at nu gik det for fort, og paa de bratteste steder lurte de sig til at staa ved siden af renden. Men dette betragtes igrunden som skam, og ingen af de andre fire vilde nedladt sig til det for aldrig det!

Først gaar veien en lang stund gjennem skogen, ogtemmelig bråt er den, saa det tar tid opover; men ret nedover! da tar det ikke spor af tid, da er det bare saavidt en faar tid til at puste. Saa kommer myrerne, hvor vi om sommeren hopper fra tue til tue for at finde multer, mens myrvandet skvætter om os og klasker saa herlig i skoene! Og saa blir trærne saa låve og kro-gete og sjeldne, at en kan skjønne, det er ikke langt til selve fjeldet, der, hvor øiet ikke har noget at hvile paa, men hvor de hvide, for synet saa uendelige fjeldvidder, gaar i ett med himlen. Det er saa rart paa fjeldet, alt virker saa stort deroppe, selv om det er ganske smaa ting. Man skulde tro, det var omvendt, at alt heller forsvandt mellem de mægtige fjeldtopper og paa de store vidder. Men det er ikke saa, den mindste ting, f. eks. en træstubbe, som vi i afstand ser, virker som en svær, kjæmpemæssig tingest, indtil vi kommer lige ind paa den. Engang saa vi en mand komme kjørende deroppe med et moselæs; jeg forsikrer dig, jeg trodde mindst, det var en jutul med en overnaturlig stor best, mens læsset hans saa ud som et hus. En anden gang saa vi langt nede, at det glimted og blinked saa morsomt oppe paa fjeldryggen i nogen store livide — ja, hvad var det? For mig saa det nærmest ud som om en snor, fuld af hvidt tøi var spændt ud deroppe — aha, troldkjærringen borti fjeldhammeren havde havt storvask, og det var troldets store, hvide skjorter, som hang der for at tørres! Saa morsomt det saa ud!

Og vi tænkte os alt mulig rart, som skulde foregaa deroppe, siden troldkjærringen holdt storvask nu midt paa vinteren. Der skulde formodentlig holdes en stor— 60 —

snefest; alle troldene med kjærringer og unger skulde danse i stjerneskinnet deroppe til natten, kanske ødelægge vor skirende aldeles — nei, mange tak, det skidde der ikke bli noget af! Yi maatte op og „kaste staal" over alle skjorterne, saa troldskaben forsvandt!

Ha, ha, ha, ha! Ved du, hvad det var? Jovist maatte vi tænke paa alle de graa garnnøsterne, som saa ofte i

eventyrene kommer trillende istedetfor trold; foldet var nemlig bare en rad med noksaa smaa sneklumper, som var kastet op for at faa fat i nogen moselæs, som var nedsneet.*

Det almindelige maal for turen er en staur, som er stukket ned i sneen til et mærke; og saa lidet og ubetydeligt dette mærke er, saa kjender alle lier det og ved godt, hvad vi mener, naar vi siger, vi skal gaa til „støren", som de her kalder en staur.

Men sommetider gaar ialfald de sprækeste videre til ..porten", „busken" og „stubben", noget andet smaatteri, som har faat disse navnene.

Ofte sidder da mor og Ragna igjen ved „støren" og hviler paa skierne. Det er første aaret, Ragna er med paa disse fjeldturene, saa mor synes, hun faar hvile lidt, før de drar nedover igjen; det leter nemlig paa at staa en slig bakke, og knærne dirrer ordentlig, naar vi kommer ned, skal jeg si dig! Derfor hændte det imel-

Mosen, som bruges til kreaturføde, samles nemlig om høsten, mens den er vaad, i passe store læs. Om vinteren fryser disse sammen aldeles haarde og kjøres da hjem et for et, eftersom man har hrug for dem.- 61 —

lem, naar far havde narret dem med paa en lang tur, at mor maatte gjøre som Grimsborken og hvile over en dag eller to. Og Ragna, hun var da ikke 9 aar endnu, saa det var ganske godt gjort at følge med paa disse turene.

Naar saa de andre snur ved „stubben", er det saa morsomt at se dem komme farende nedover for de to. som sidder igjen ved „støren" og maa passe paa at være færdige til at slutte sig til rækken.

Hu hei, hvor det gaar i bakken nedenfor „støren"! Sneen spruter, saa det er ikke godt at holde øinene oppe, og vinden hviner i klærne vore og føles saa isende kold i den stærke fart, at det bogstavelig kjendes, som om vi ikke havde nogen verdens ting paa.

Men slig en lang, morsom række, som farer gjennem skieventyrlandet!

Mor ser den bedst, for hun er bestandig sidst. Hun siger, det er for bedre at kunne holde øie med Ragna; men hvis du vil love mig ikke at si det til en levende sjæl, saa skal jeg betro dig, at det vist lige saa meget er, fordi hun ikke vil, de andre skal se, hvor kroget og umulig hun staar i de bratteste bakkerne. Falder gjør hun ikke saa ofte, for hun har faat en fortvilet færdighed i at sætte sig paa huk, naar hun skjønner, det vil bære overende og saa flot reise sig, naar farten blir mindre. Lærerinden siger, hun begriber ikke, hvorledes hun faar dette kunststykke til; og hun foretrækker at staa med glans og at stupe med glans, hvilket mor maa indrømme ser meget mere sportsmæssig ud. Men —- 02 —

du faar undskylde mor; hun er snart saa gammel som alle haugene.

Ragna staar ogsaa rank som et lys og — duhber ned ret som det er; men det gjør ingen verdens ting; lynsnart er hun oppe igjen, ryster sig hare lidt, som en liden hund, naar den har tat en liden dukkert i vand, og fortsætter saa, uden at ha stanset rækken. Især er det en sving, hun aldrig klarer; og der ser mor sommetider, at hun blir toppende sint, for hun ryster sneen af sig i raseri, og jeg er sikker paa, hun siger: „Den fille svingen!" mens hun tar et vældigt tilsprang og sætter af sted, som om det gjaldt livet at naa igjen Inga, som altid er foran hende, og som er saa ertende overlegen paa ski, at endnu aldrig nogen af os liar set hende stupe.

Foran Inga igjen flyver den unge, kjække lærerinden afsted som en lofotbaad for fulde seil. Men ogsaa hun har sit svage punkt et sted i bakken, nemlig i myren med det samme den bratte knækken ender. Der gjorde hun en dag et vældigt kast og efterlod sig et dybt søkk — derfor maatte hun siden hede „Bølvi Myrsøkket" efter en troldkjærring i et eventyr, vi nylig havde læst.

Foran hende farer far og Einar, som er hævet over alslags kritik i bakker og knæk og hop, og de kjender ikke til sligt som „svage punkter". Men — saa har de nu hverken skjørter eller haarfletter at trækkes med heller! og jeg undres rigtig, hvordan de vilde klare disse besværlige greier, som vikler sig om benene og vil hænge sig fast i alle de busker og stubber, vi farer forbi?— 63 —

Og sandelig er de saa flinke disse smaapigerne vore,, at jeg tror, du vilde ikke vove paa at gjøre nar af „jenter"

paa ski. om du saa dem. Jeg kjender mange gutter, som ikke kunde klare de bakkerne deres.

Somoftest gaar toget med fuld fart; men af og til sagtner farten lidt, naar der kommer en liden slette eller myr, og da gaar det an at snakke nogen forpustede ord sammen.

Nederst paa en slig myr ligger en liden „lyu" eller laave, og der staar netop ban Per og skal læsse høi paa den store kjælken sin.

Han skvætter forskrækket op og glaner mest forskrækket paa det lange følge, som i susende fart svinger ned paa myren.

„Aakken kan detta væra?"

Jammen var det præsten og hele familien hans!

Per aabner munden for at si noget til dem alle, efterhvert som de farer forbi ham, men er bestandig for sen — væk er de, langt ned i bakken! Endelig, da „frua" kommer, faar han skreget i: „Bir det messe her imaarra?"

„Ja!" hyler hun langt nedenfor laaven, og om det svar naadde ham, er vel tvilsomt; men sligt slag var det vel, om han ikke hørte det og. Jeg tror han vidste besked derom før, men, at han i den lynende fart ikke kunde hitte paa et mere kirkeligt- spørsmaal.

Og han Per staar igjen paa samme flekken, ryster paa hodet og siger: „Før i tien var det bare ryper og aarfugl og sligt, som flau slig gjennem skogen. Men naa fluer sandelig alslags folk, om dem er noelite opi *aara kommi, au! Og kvindfolk med stakker og haarfletter etter sig ned etter slette fjeldet! .To ret kvindfolka naateldags!“

Og han Per staar igjen og ryster endda en gang paa hodet, mens de seks paa skierne glir og glir.

Au, der kommer den sidste svære hakken, som ikke slutter, før de er lige nede ved præstegaarden.

Du søde min!

Men de klarte den allesammen; og der staar de alle seks i god behold udenfor verandaen og puster og ler og fortæller om, hvordan det gik dem der og der og der. Og slig farve har de faat allesammen, at det ser ud, som om de havde havt en sennepskage paa hvert kind.

Hvor lang tid har de saa brugt paa turen? Jo, tre kvarter op og syv minuter ned.

Tænk dig en bakke, som er saa lang, at det gaar uafbrudt i fuld fart i syv minuter. Tror du den findes noget andet sted end i skieventyrlandet?

*

Kjælketur

Nu skal vi ud paa kjælketur, akkurat samme veien, «om vi gik paa ski.

Ud i april maaned begynder det selv saa liøit tilfjelds at tø om dagen, saa sneen blir ubrugbar til skiføre. Men hvis det fryser paa om natten, som ogsaa ofte hænder, saa blir det sJcare, noget, som er alle børns fryd.

Jeg synes synd paa bybørn for mange tings skyld og kanske ikke mindst, fordi de aldrig faar leke paa skaren. Bare at gaa, adstadig og stø som en præst, er moro paa skaren, endsige saa at springe og leke gjemsel bag alle trærne i skogen, eller allerhelst ake paa kjælke. Det er saa morsomt, at det er umulig at afgjøre hvad som er morsomst, enten en slig skitur, som jeg fortalte om, eller den samme tur paa kjælke, naar det er skare.

Men saa er det det med slige skareture, at vi maa staa saa frygtelig tidlig op, ellers blir sneen blød igjen, -og saa blir vi staaende der paa fjeldet, næsten ligesaa hjælpeløs som uden baad paa vandet.

„Imorgen altsaa staar vi op kl. 5", siger mor.

„.Ta, men da maa du slaa paa trommen, saa vi blir rigtig vaagne allesammen", siger Ragna. Hun ved nok,, hvordan det er at fare op slig i halvsøvne og vimse og tøve og ikke vide, om en faar sine egne eller andres strømper paa sig, og kanske ogsaa søvne igjen, før den ene strømpen er trukket paa.

.Ta da, mor stiller den vesle trommen til Einar foran sengen sin og trommer, saa det durer i væggene kl. 5 om morgenen. Hun fandt paa dette at bruge trommen til at vække [med i vinter, da det var paa det aller mørkeste, og ingen vilde vaagne af sig selv. Paa denne maade havde mor uddannet sig til fuldstændig virtuos paa tromme, og tænkte paa i krigstilfælde at gaa til hæren som trommeslager.

En times tid efterat „reveillen" er gaat er de alle paa vei opover skogen med kjælker.

Og nu er det ikke bare Einar, som vimser saa let-vindt om alle steder. Nu springer de alle rundt busker og trær og kikker og titter ind allesteder, hvor der før var umulig at komme til med de lange skierne.

Og skaren er saa fast og jevn, at det er som at. gaa paa slette gulvet.

Einar, Inga og Ragna blir ellevilde af fryd, synes pludselig de eier skogen og trærne og altsammen. De danser og de hopper; de ser efter, hvor ryper og storfugl har gaat, hvor haren liar hoppet, og hvor de smaa. lette ekorn har holdt sit bal om natten.

Morgenfriskheden og munterheden smitter de voksne, ogsaa, og var det ikke for skams skyld, saa tror jeg gjerne, at far engagerte lærerinden ialfald til en sirlig— 67 —

menuet paa skaren. Han ved saa godt. at det nytter ikke at faa mor med paa slig adstadig moro, for hun ser ud, som om hun har mest lyst til at hvirvle rundt som en top, eller lægge sig ned og rulle nedover hakken, slig som de imellem narred hende til i græsbakkerne hjemme om sommeren.

Men hør, der sidder en aarfugl og spiller øverst oppe i toppen paa en gran!

Og mage til rar fyr skulde du aldrig set eller hørt. Han bobler og gurgler, som han skulde ha halsesyge, ban hysjer som en skolemester og bukker saa sirligt og udsøgt fint, som han skulde være dansemester, mens den vakre, ravnsorte stjerten staar ordnet saa storartet lyre-formigt, og den ildrøde stasen midt i panden faar de tarvelige brune aarhøner til at synes, at de aldrig i sit liv har set noget saa vakkert.

Oppe paa fjeldet, hvor solen alt har skinnet et par timer, er ikke skaren fuldt saa stærk, saa der hænder det en gang imellem, at en af de voksne pludselig blir laaghalte og dumper nedi med det ene benet. Men da. blir moroen endda større, kan du skjønne.

Se der er alt „støren".

Den var blit lang nu, fordi sneen er sammensunket. Men idag skal de naturligvis helt til „stubben" og endda længer, helt til høieste fjeldryggen, hvor de ser de gildeste fjeldtoppene, slige, som er saa høie, at det staar om dem i geografien.

Der stiger de op, den ene efter den anden, fagre som eventyrslot, og blinker og vinker i solen.

Far og Einar er i spidsen som sædvanlig; og der— 68 —

f aal' de andre se dem sætte sig paa kjælkerne paa en liden bar moseflek.

Men hvad er det, de gjør?

Jo, sandelig spiser de bær! deilig sød krækling, som har staat under sneen siden ifjor. Og der er saa mange, at der blir nogen til liver. Inga og Ragna blir ganske blaa om truten.

Men nu maa de skynde sig nedover, siger far, for nu holder snart ikke skaren længer, og det sladde bli en net historie, især i skogen, hvor sneen er saa dyb. Nei, da faar de nok heller Lsætte toget igang straks, skjønt de synes alle, de kunde lia lyst til at gaa og gaa henover de hvide vidder, til de naadde slottet østenfor sol og vestenfor

maane, som sikkert maatte ligge et sted heroppe; ja, hvem ved, om ikke den allerdeiligste fjeldtoppen derborte er slottet østenfor sol og vestenfor maane, did, hvor hvidbjørnen fløi med jenten paa ryggen?

Far har en stor kjælke, som han styrer begge smaapigerne paa; og de andre har liver sin.

Saa, nu begynder det.

Men det gaar ikke rart i begyndelsen — jo, for Einar, naturligvis, gaar det. Han blaaser bestandig, let som en fjær, opover og nedover, om de andre sidder fast paa flekken.

Naa, der begynder det at rusle med storkjælken ogsaa. Mor sætter efter; skulde være frygtelig morsomt at naa dem igjen og fare forbi.

Saa, nu gaar det i vild fart forbi „støren"; og der hopper storkjælken udover nogen sammenføgne skavler.— 69 —

Hei, hvor smaapigerne ler da! Latteren triller og ruller udover fjeldvidden.

Men der naadde mor dem sandelig igjen med den vesle lette kjælken sin. De vifter med hænderne til hverandre, ler og liujer.

„Nei, se paa mor!" raaber smaapigerne. „Det er huldren, som aker nedover fjeldet!"

Hun havde nemlig haaret hængende i en flette, for det nytted aldrig med haarnaaler paa disse turene, de hopped bare ud.

Men fletten slæbte efter hende paa sneen, og elet var det, som minded 0111 huldren.

Sæt, om den blev hængende i en busk? Men nei da, det klarer sig altsammen, for der hænder aldrig ulykker slig deilig en morgenstund. Ikke engang da lærerinden, som kom i fuld fart længer oppe, stupte rundt paa hodet med den altfor korte kjælken sin, hændte der noget galt.

Men paa veien ned maa de lige forbi skolestuen. Der staar alle gutterne og jenterne ude, for læreren er ikke kommet endnu.

De er allesammen barhodet og hvidhaaret, og gutterne staar med hænderne dybt nede i bukselommerne, mens jenterne tuller sine godt ind i forklæderne; for hænderne er det eneste, børn her fryser paa. Vaatter i iår de paa gjerne midt paa sommeren, havde jeg nær sagt. Ellers gaar de uden noget slags ydertøi, selv om det er 20 kuldegrader.„Nu kommer de vist", siger en af dem; han hører det skrabe i skaren opi skogen.

Aa nei, saa morsomt et følge!

Aa nei, aa nei, om far og mor deres kunde finde paa noget saa besynderlig rart og morsomt, som at ta dem med paa slig en tur en morgen!

*

Skøitetur

Vi havde været lier i flere aar, før vi opdaged, at her var nogen anledning til at gaa paa skøiter. Foldet første findes intet vand i nogen rimelig nærhed af præstegaarden; og for det andet sner og sner det jo bestandig; hvem skulde saa bolde isen aaben? Det vilde Tel neppe lønne sig at holde skøitebane, naar bare en tre-fire børn kunde beregnes at ville betale kontingent; for ræv og hare og slige skøiteløbere lurer sig vel ind gratis, ved jeg.

Derfor snakked vi aldrig noget om skøiter, saa jeg blev meget forbauset, da Einar en høstdag kom og sa: „Mor, faar jeg lov at gaa med Jon paa Pladstjernet og ;gaa paa skøiter?"

„Pladstjernet? kjære, hvor er det? Og jeg spør, om du ved, hvad skøiter er?"

Sligt et spørgsmaal! Som om ikke gutter ved alt saadant, før de blir født næsten!

„Men har du skøiter, da?"

„«Javist, der hænger et par gamle paa loftet, som er fars".— 72 —

„Og de tror du, du faar til at liænge paa dine bitte smaa fødder?"

Ja da, ja da; der var ingen vanskeligheder, barehan lik lov til at gaa.

Saa maatte jeg da slippe sømmen og følge med gutterne hort for at se paa dette tjernet, som skulde ligge borti skogen et kvarters gang herfra bare, og som jeg aldrig havde set eller hørt tale om.

Gutterne sprang foran mig over kvist og stubber i skogen, fulde af iver for at vise mig sin skøitebane. Jon havde været der før idag og kastet store stener paa det, saa jeg kunde være saa tryg, saa tryg for at isen var stærk nok.

Jeg var et stykke bagefter, da jeg faar høre: „Heler det, her er det!"

Og der staar de begge og peger stolt paa sit „tjern", en bitteliden flek, saa stor som den største stuen vor omtrent! Blank var dog isen, men den var afbrudt af smaa tuer i kanterne, for det var jo igrunden bare en myr, som havde faat navn af et tjern.

Jeg vilde ikke forstyrre deres glæde og lod som jeg syntes, det var noksaa gildt. Men i aanden saa jeg jo Kristiania!]orden ligge blank i maaneskin og mindedes min sidste deilige skøitetur hjemme, da jeg seiled udover den speilblanke is og indimellem alle øerne en hel mil udover!

Men ikke var Einar mindre stolt og lykkelig over sin lille isflek. Snart kom skøiterne paa, og begge gutterne jog tjernet rundt og rundt og rundt paa den vesle-flekken.— 73 —

Hvor Einar liavde lært kunsten fra, aned jeg ikke-han var ligesom født med alle slige sportsgreier, let og letvindt til at komme frem allesteder som en fugl. Jon var ikke saa let i sine bevægelser, men saa udholdende! Jeg tror, han kunde holdt paa i 14 dage rundt og rundt paa samme flekken. Jon var fra nabogaarden og var Einars skolekamerat og gode ven.

Igrunden laa det aldeles fortryllende til dette lille tjernet, omgivet af deilige grantræer; og rundt vandet var nogen store stener, aldeles overtrukket af en lakserød mose, saa de blev til de nydeligste sofaer og stoler af rød plysch. Og en stor fordel havde nu denne skøite-banen: der skulde saa vist ikke være fare for at drukner saa jeg kunde saa inderlig tryg gaa hjem og sætte mig til at sy igjen.

Men saa ihærdig de drev paa derborte, ofte længe efterat det var blit mørkt, saa jeg maatte bort og raabe dem hjem.

Længe prøved de ogsaa at feie sneen bort, havde laget sig limer af granbar derborte til det brug. Men banen blev mindre og mindre, og snart var det bare et rundt hul i midten, som de dreied sig om paa.

Senere kom ogsaa smaapigerne med og lærte sig til at gaa paa skøiter derborte. Hvordan de fik plads der alle, begriber jeg ikke; de var sommetider fire og fem der paa en gang. Men mored sig gjorde de, for vi hørte deres latter og jubel lang vei.

En blir saa nøisom heroppe i fjeldbygden, ser du.

Saa var det nogen gode venner inde i byen, som havde hørt om denne skøiteløbningen deres og syntes.— 74 —

•at de burde belønnes med liver sit par nye fine skøiter. Naa, det var andre greier end dette gamle sammen-lappede stellet, de havde havt før, med hyssinger istedetfor remmer, og slig i den smag. Men hvor skulde de nu faa en is fra, som var lidt mere tess end Plads-tjernet?

„Kom, saa lager vi os selv en is", sa Einar.

Smaapigerne saa beundrende paa liam: Nei, vidste nu Einar raad til at lage en skøitebane ogsaa, saa! Mon hvad det var for mærkelige planer, han brygged paa?

„Sætte kroketpladsen under vand, vel."

Men kroketpladsen har ogsaa sin historie, saa den maa du først ha tillivs.

Da vi flytted hid, kjøbte vi med et kroketspil i den tro, at der vel maatte kunne findes en kroketplads lier paa landet. Jovist, spille kroket i en bråt li, hvor kuglerne trilled og trilled — hei da, stop den, knib den, skreg vi og satte efter kuglen allesammen, ligesom Kone, krone og syv skrigerbarn og gamlefar'n efter pandekagen! Vi glemte at tænke paa, om kuglen var „ven" eller „fiende"; vi vilde bare redde den fra en forsmædelig død i den brusende elv i dalens dyb!

Saa fandt vi paa at stille kroketspillet op i veien, som gaar lige forbi gaarden. Den resiko, at der imellem kunde komme en kjørende og forstyrre spillet, turde vi nok bære; men værre var det, at kuglerne heller ikke her var beskyttet mod at reise nedover bakken, omend bøderne stod paa en flade. Og da der saa til vor forbauselse virkelig kom en og anden kjørende, mens vi holdt paa, saa vi maatte rive alle bøflerne op, ta etslags— 75 —

lynsnart skjøn over, hvor kuglerne laa, og saa stræve med at faa bøilerne stukket ned i den stenhaarde vei igjen, saa blev vi lei det hele og fandt, at kroketspil ogsaa hørte til de ting, som vi maatte forsage heroppe.

Men børn er ikke af den mening; de forsager ikke saa let; de tænker som saa, at det man ikke har, det kan man lage sig paa en vis. Og saa fik de gaards-gutten til at hjælpe sig med at grave ud en liden kroket-plads ved verandaen foran bygningen, saa denne beskytted kuglerne mod at trille nedover jordet. Stor var den ikke, denne kroketpladsen, men det gik da an at spille paa den; og naar det havde regnet, var den især morsom, for da blev den til en vanddam; og du kan vide, det var morsomt at krokere, saa vandspruten stod!

Denne pladsen var det nu, de vilde omdanne til skøitebane.

Havde vi nu bare havt en vandspring og en slange, saa skulde det været snart gjort. Men tror du, vi havde slige civiliserede greier? Aa nei da; vi hented vort vand fra en kilde langt nede i jordet; og derfra trak de nu paa kjælke bøtte for bøtte med vand.

Tungt gik det opover bakken, det skal være vist. Einar trak, saa sveden siled nedover panden, mens smaapigerne skjøv paa.

Det værste var, at det meste af vandet skvulped ud paa veien; men lidt var der da igjen hver gang. De liavde sat en kasse paa kjælken først, og nede i denne stod vandbøtten, eller sommetider to, naar Jon kom og hjalp til. Lidt efter lidt blev der virkelig en liden is af dette. Pigerne havde nu ogsaa ordre til at slaa bade-— 76 —

vand og alt vand, som var nogenlunde rent, paa kroket-pladsen.

Og da saa gaardsgutten en dag, som Einar havde strævet mere end almindelig med at bære og trække vand, blev beordret til at hjælpe ham og kjøre nogen store kar, som forslog lidt, med vand paa isen, saa blev der jo en storartet is dagen efter. Og det første Einar gjorde hver morgen, var at feie bort den sne, som var faldt om natten.

Men eftersom der blev mere og mere sne, blev ogsaa denne isen mindre og mindre; og en dag, som far havde staat og set paa dem more sig saa godt paa denne vesle rundingen, sa han: „Til næste høst, naar det blir blankis, skal jeg følge dere paa Aastjernet".

Ingen af os andre vidste om Aastjernet; men fax* sa, det var et stort, deiligt tjern et stykke ovenfor sæteren vor.

Naa — „næste høst" var jo ikke netop saa nær-forestaaende, men den kom da! Høsten kommer igrunden for et godt ord heroppe. Bedst som sommeren staar i sin fulde pragt, pønser det paa at gulne og fryse bort altsammen. Og da er det godt til trøst at ha en slig skøitetur ivente længe før andre mennesker er kommet paa, at der er noget, som heder is og skøiter.

Saa en kvæld tidligt i oktober gaar far og banker paa barometret og ser paa skyerne og siger: „Nei. nu har nok kulden sat sig fast; fryser det slig et par nætter, saa kan vi nok drage til Aastjernet".

Naa, der blev glæde!

Skøiterne kom frem og blev pudset og efterset.— 77 —

Mor og lærerinden, som sammen besørged skolen, be-slutted at gi maanedslov til en skøitetur, og jo skarpere kulden sved i næsetippen, naar vi skulde ud og se paa veiret, desto blankere lyste øinene.

„Idag gaar jeg op og ser, om isen er stærk nok", siger far; og afsted traver ban, mens de andre holder paa med skolen.

„Joda", forlyder det ved hjemkomsten; „imorgen kan vi starte".

Baade far og mor skal være med og lærerinden og kokkepigen ogsaa med kaffekjedel og madvarer. Vi skulde nemlig indom paa sæteren vor, koge kaffe og varme os om peisen der, et forslag, som vandt stort bifald.

Oppe paa fjeldet omkring sæteren laa et lidet snelag, som var faldt, før isen la sig; men nede paa veien, som vi sladde gaa en hel fjerding, før vi tog af paa sæterveien, var der aldeles bart, saa vi kunde ikke trække en kjælke, som vi saa gjerne vilde havt med, dels for at sidde og hvile paa, og dels for at trække hverandre paa isen. Men saa tilbød far at bære den; og tænk, han tog virkelig kjælken og bar den som en anden avispakke under armen hele tiden!

Og afsted drog det muntreste følge, du sladde set, med skøiter, som dingled og slog mod hverandre af glæde og forventning, med nistekurv og blank kobber-kaffekjedel, som lyste som en sol lang vei. Og ingen, som sad hjemme og stured; det var det morsomste ved disse turene vore, at alle kunde være med; ingen var for liden eller for voksen, eller for doven, eller for gammel og støl.— 78 —

Folk kom ud i dørene og saa paa os, naar vi gik forbi en gaard; for det var jo en rar og usædvanlig tilstelning dette paa en almindelig hverdag.

Skulde igrunden nogen set noget saa rart?

„God tid slige folk", tænker de, halv forarget og halv opmuntret ved synet af dette muntre følget, som gik med kaffekjedler og dingled, akkurat som et andet taterfølge.

Forresten — at de vilde ha kaffekjedlen med, det forstod de godt; men skøiter? Nei, det var for rart for voksne folk! — Og saa tar de fat paa sit igjen.

Vi havde tænkt at gaa til tjernet i ett; men da vi kom op paa sætervolden og fik se det lille koselige sæterhuset vort ligge der paa den hvide, snedækkede vang, fik vi saadan uimodstaaelig lyst til at gaa ind lidt med det samme og koge os en kop kaffe, før vi gik paa tjernet ogsaa.

Ja nok, vi gik ind, fik snart et vældigt blussende baal paa peisen og kjedlen over.

Slagbordet, som var fæstet op paa væggen med en klaf, kom ned; og ud af kurven kom vafler og smørbrød, hvoraf der blev spist saa mange nu, at mor og Hanna veksled betydningsfulde blikke. De syntes nemlig, de havde tat en forsvarlig mængde med; men naar der gik saa meget med nu, et par timer efter frokost, Sää Sää det minsandten svart ud!

Meget oplivet af kaffen og hvilen, gik vi videre, mens Hanna blev igjen paa sæteren. Hun havde tat sit hækletøi med og skulde brænde paa peisen og rigtig kose. sig ved denne uventede fridag.— 79 —

For et veir! og for en luft! Mærkelig nok ogsaa aldeles stille, hvad det saa sjelden er paa fjeldet, og blankt og straalende! Du, hvor fjeldene tog sig ud i sin nye, hvide sne! Og hvor alt var fortryllende friskt og nyt og morsomt.

Far gik foran og paastod hele tiden, at nu var vi der straks; vi skulde bare bagom den haugen og den haugen, saa skulde vi faa se tjernet. Men mor begyndte at bli lidt betænkelig over alle disse haugene, som skulde passeres; for hun tænkte paa hjemturen og træthed og alt sligt kjedeligt, som ikke mor kan la være at tænke paa. Men da hun saa fik se tjernet, havde ogsaa hun glemt, hvor langt det var did, og istemte med de andre et rungende hurra!

For slig en is! Aa jo, det var nok noget andet end Pladstjernet og kroketpladsen.

En isflade saa stor og blank og jevn, at den bogstavelig var som en glasrude og saa gjennemsigtig, at vi saa hver sten og hver gammel raadden stok paa bum-den. Og saa denne storartede beliggenhed, oppe paa selve høifj eldet.

.To, denne skøiteisen kunde nok maale sig med Kristianiafjorden!

I en fart kom skøiterne paa; og vips, der fløi de som fugler af sted allesammen udover tjernet, en mod nord, en anden mod syd, mødtes og lo og huj ed til hverandre.

Slig is havde børnene aldrig set før, ikke engang i drømme; og lærerinden, som var fra Kristiania, paastod,.— 80 —

at et prægtigere sted end denne fjeldbygden, fandtes ikke paa jorden.

Men far smilte triumferende; det var jo han, som havde opdaget denne herligheden.

„Lidt længer nord er et sligt tjern til", sa han.

Men da trodde vi, han var blit heksemester og kunde trylle blankis frem hvorsomhelst.

Ogsaa dette tjern maatte vi se; og af kom skøiterne, mens vi for over tuer og enerbusker.

Jo, ganske rigtig, der laa nok et. Men kjære, hørte vi ikke barnestemmer? Jo sandelig, der for en tre, fire smaabørn fra en gaard i nærheden og trinsed omkring paa isen. Gutterne havde nogen slags selvlagede skøiter, men smaaj eliterne bare for der og skled og faldt og trilled bortover isen; og saa blev de siddende der og glo paa os; sligt havde aldrig hændt dem før at træffe folk heroppe. Men saa tyndklædte, som de var disse smaapigerne; havde ikke spor af nogen slags benklæder, bare et tyndt bomuldsskjørt. Snak bare ikke til dem om frysing og sligt; de greier sig saa fint, naar de bare har et par vaatter.

Beliggenheden og udsigten fra dette tjern var kanske endda vakrere; men isen var ikke fuldt saa god paa dette, syntes vi; derfor gik vi tilbage til vort første tjern og lod disse smaaroüingerne faa ha sit i fred.

En to-tre timer holdt vi paå; men da fik det være slut. mente mor. Og igrunden vakte ikke dette saa megen modstand, for de havde jo besøget i sæterstuen igjen, og Hannas velsignede kaffekjedel vinked og lokked.

Der ligger mange sætre i en klynge omkring vor;— 81 —

det er en hel liden sæterby. De fleste huse er større og gildere end præstegaardssæteren, men ingen ser saa koselig ud som den, synes vi. især nu, da vi i lang afstand saa den muntreste blaa røg stige op fra vor pibe, mens alle de andre sætre laa der øde og forladte.

Og i døren, som er delt saan morsomt i to, du ved, stod Hanna saa blid og ligned en koselig sommerbudeie. Og tænk, hun havde været ude og fundet ener, som hun havde strød udover hele gulvet. Vi blev aldeles henrykte over denne ypperlige idé og raabte hurra og bravo for Hanna. Varmt og godt kj endtes det ogsaa nu, da det havde brændt saa længe paa peisen; Hanna havde været borte paa en anden sæter og „fundet" nogen vældige bjerkekubber, som det kunde monne lidt at reise op i peisen.

Og kaffen? .To den var færdig og klar og varm og duftende. Smørbrød og vaffelforsyningen saa jo nedslaaende liden ud i forhold til vor grtenseløse appetit; men vi delte pent og sa, vi var mætte allesammen, da vi havde spist, uagtet vi vist gladelig havde klaret mere end det dobbelte. Næste gang, vi gjorde slig tur, var det bedst at ta med hele brødkisten, mente Hanna.

Efter maaltidet vilde vi hvile lidt og bare sidde og stirre ind i varmen. Men hvordan skulde vi faa lidt magelige stillinger? Jo, Einar fik en god idé. Der var akkurat tre hylder, den ene ovenpaa den anden paa den ene væg; der kunde han og smaapigerne lægge sig paa hver sin. Som sagt, saa gjort. Einar kløv naturligvis op paa den øverste; Inga paa den mellemste og Ragna paa den nederste. Mor bredte frak og kaaber over dem;

H. Lassen: Barnebog. g— 82 —

saa laa de aldeles udmærket og paastod alle tre, at de var kommet paa sin rette hylde i livet.

Og saa murende stille som de maatte ligge for ikke at falde ned af de smale hylder; saa vi voksne blev enige om, at det var en glimrende maade at anbringe sine børn paa, naar man ønsked ro! Ja, vi beslutted os til at anbefale denne metode for familier, hvor der var „14 levende børn", som en liden gut engang sa til mig, at de var hjemme.

Vi andre satte eller lagde os saa mageligt, vi kunde, paa bænk erne; og da vi havde benyttet vore huer til at stoppe i de trækfulde vinduer, blev der formelig lunt.

Saa deilig trætte og døsige vi laa der og saa ind i de glødende bjerkekubber — — — — — — — — — — — nei, nei, dette gik ikke an! End om vi søvned allesammen, og disse paa hylderne kom trillende udover os andre! Nei, vi fik linde paa noget.

Lad os synge! Ja, vi stemte op alle vore tostemmige sange.

„Nu Hanna, syng lidt du nu", bad en. Hanna blev sprutende rød; men vi saa godt, hun havde lyst; ogsaa la hun ivei med „Hulda og Hjalmar", „Mine hænder er bundne med jern" og mange fiere yderst sørgelige viser, som ikke destomindre i høi grad forøged vor munterhed. Alt blev morsomt heroppe, saa det fik ikke hjælpe, om Hulda og Hjalmar graat saa taarerne siled og aldrig i verden tik hverandre; vi graat saa vist ikke! Men faldt latteren paa de aller sørgeligste steder, saa trøsted vi os med, at det vel var hændt for meget længe siden, saa baade Hulda og Hjalmar havde stridt ud nu.— 83 —

Nu begyndte det at mørkne, saa vi maatte jo tænke paa hjemturen. Og vi som var saa trætte og støle!

„Aa, lad os faa være her inat!" tigged og bad børnene, „vi skal ligge saa stille paa hylderne i hele nat!"

Jo tak, det skulde bli en hyggelig, rolig nat, fare og plukke dem op af gulvet hele natten og lægge dem tilrette paa hylderne igjen!

„Ja, vi burde bo heroppe, saalænge blankisen varer", sa far.

Bravo, bravo! far var der da mening i paa slige ture, fandt aldrig noget rent umuligt, mens mor bestandig blev saa frygtelig snusfornuftig saan paa slutten.

„Ja, lad os bli her inat og saa gaa paa isen igjen imorgen tidlig!"

Og jeg tror virkelig, mor var den eneste, som ikke fandt det helt umuligt at tilbringe natten der og saa løbe paa skøiter igjen imorgen tidlig paa fastende hjerte!

Nei, hjem kom vi da om kvælden, dygtig trætte, men fuldt paa det rene med, at saa vidunderlig en skøite-tur havde aldrig nogen i verden havt.

Bygdens skolebørn

Det er morsomt at se mange rigtig blide børn; synes ikke du ogsaa det?

Ja kom da og bliv med op i skolestuen vor, nu mens de holder paa med smaaskolen, saa skal du faa se over tyve smørblide og rigtig kisteglade jenter og gutter. De har ingen verdens ting at være saa ekstra blide og glade for; tvertimod — hvis vi skulde begynde at snakke om det, saa tror jeg, de fleste børn vilde synes, at de netop havde en hel del ting at være sure og grætne for, saa strengt og studsligt som de fleste af dem har det hjemme.

For børn heroppe i fjeldbygden de faar igrunden aldrig lov eller tid til at være børn. Far og mor vil ha dem voksne og selvhjulpne næsten med det samme, de „har slept sig". Derfor klær de dem ligesaa godt straks paa som voksne folk; jenterne faar lange stive værk ens-kjoler med det samme og et skaut paa hodet, knyttet akkurat som mors. Og med det samme de faar disse klæderne paa, faar de ligesom ogsaa forpligtelsen til at ta paa sig mors voksne udtryk i ansigtet, og de synes, at de maa hilse stivt og alvorligt som hun og lære sig— 85 —

til at si det samme som hun om spinding og vævning, om kua eller kalven. Snart lærer de ogsaa de almindeligste talemaader, som de siger saa veslevoksent og fornuftigt, at en næsten kunde bli flau over at ha snakket til dem

som til andre smaabørn. Og gutterne er smaa voksne karer med det samme skrædderen har syet de stive tunge vadmelsklæder til dem. Det er ingenslags forskjel i dragten paa en treaars gut og en gammel mand, og derfor falder det ssa naturligt, at disse smaa karene bær sig ad akkurat som de store, at de „gaar med voksent sig i knærne", som Hans Aanrud saa morsomt har skrevet, at de spytter og ser karslige ud og gaar betænksomt ind og ud af dørene og begynder at snakke, om vernet vil holde til kvælds, eller noget om sæler og sælepinder.

Og hjemme snakker de ogsaa til dem som til voksne folk, skjænder paa dem, naar de vil leke og snakker bare om, hvor meget det er at bestille paa alle kanter. Og saa er det ingen anden raad da end at spytte i næverne, ta fat i tunge voksne greier og lade, som om der aldrig fandtes noget, som hed sidsten og gjemsel.

Men — saa svært dybt sidder ikke kjærringpratet og karsligheden; det mærker en nok, naar de faar været paa skolen nogen dage.

Ingen lærer eller lærerinde nutildags snakker til børn som til voksne; de lægger netop an paa selv at være saa barnslige som muligt og gir agt netop paa det, som er barnsligt hos sine elever. Og derfor varer det ikke mange dage, før disse veslevoksne børn med de alvorlige udtryk er blit aldeles forvandlede i skolen —— 86 —

hele kjærångfornuften og hele karsligheden falder af dem som en fremmed ham, de igrunden slet ikke likte sig i. Og pludselig sidder der en flok rigtige børn, saa blide og glade, fordi de faar lov til at være slige, som de i virkeligheden er. Lidt strævsomt og vanskeligt er det nok ogsaa paa skolen, og en og anden blandt dem overvinder aldrig sin ulyst til skolegang. Men de fleste liker sig godt der, baade fordi de synes det er morsomt at lære, og fordi der blir tid til utrolig meget lek i skoletiden ogsaa.

Skoletiden deres er bare 12 uger om aaret, 4 og 4 uger, 3 gange. For dem, som bor nær skolen, er det nu ingen sag; men det er de færreste; de allerfleste bor langt borte, ofte Va mü og mere; og disse maa ha niste med sig og „holde til" paa en gaard i nærheden af skolen.

Men naar en bare er en 7—8 aar gammel, saa eidet nu slet ikke saa greit at holde til lios fremmede mennesker og saa selv forestaa hele dagens madbestyring og faa alt til at række saa og saa længe, som mor har sagt. Slemt er det ogsaa at bestemme saan paa egen haand, naar de skal spise lefse og ost, og naar fladbrød og smør, eller bare sirupstyndkage. Og hvis de nu har lidt flesk og kjød med og kanske ogsaa en pølsebit, saa blir det rent indviklet at klare alt dette madstellet. Og saa er det den uundværlige melken, som de enten maa bære med sig eller trække paa kjælke i store spand, eller kjøbe der, de bor. Men saa er det det, at folk ofte er melkeløse i den tid, de gaar paa skolen, og da maa de pent spise tørmad hele dagen uge efter uge.— 87 —

Godt, at der ialfald er en vandsaa allesteder, saa de kan gaa bort i den og ta sig en slurk iskoldt vand at svælge tørmaden med. Og det gjør de da ogsaa tidt og ofte; jeg bar aldrig set skolebørn ha slig en mærkværdig trang til at drikke vand uafladelig.

Paa præstegaarden bor der gjerne en skolegut. Ifjor var der en rigtig snil, blid liden fyr, som hed Peder, men som lians nye kamerater i præstegaarden fandt paa at kalde Pemand. Det skulde være som et slags kjælenavn, for de var alle saa glade i ham.

Flink paa skolen var han ikke, det var synd at si; men jeg vil se paa den, som kunde bli sint paa Pemand, selv om han sa, at 2 X 3 = 19!

For han sa alt, selv de mest ravgale ting med den lyseste freidighed og med de blankeste og mest lyseblaa øine. Og saa var det de smilehullerne lians — nei, 2 X 3 lik heller være 19 saalænge!

Iaar havde lian med en liden søster, som hed Anne, som ogsaa skulde begynde paa skolen. Og nu var der da blit ligesom baade husfar og husmor i husstellet deres, og de var blit to til at fare paa staburet efter brødlefserne sine og den lille smørøsjen og til at rende i hælene paa hverandre ind i kjøkkenet og faa lidt melk og laane en øse og to skeer, naar de havde bestemt sig til at spise sold til et maaltid. Da kom de bestandig ind begge. Pemand skulde nu ligesom føre ordet; men Anne fulgte altid med som et slags adjutant. Men nu hører det ikke med til god folkeskik her i bygden straks at si, hvad en vil, naar en kommer ind et sted; nei, om det haster aldrig saa meget,

saa maa en staa ret op og ned en— 88 —

stund, eller liøitidelig ta sæde et sted. Dette ved baade Pemand og Anne meget godt, saa der kommer ikke en lyd over læberne deres, før den passende tid er forbi, selv om det er i frikvarteret, saa de bar knapt med tid, og om det skriger i tarmene deres efter sold! De bare stirrer paa præstefruen med fire lyse, lyse blaa øine og steller til fire dybe smilebul.

Men naar saa ventetiden er over, og de bar faat, bvad de vil ba, saa sætter de afsted opover den vesle bakken til drengestuen, hvor de holder til, saa melken spruter og skvætter, og begge tommelfingrene til den, som bær, blir aldeles hvide.

Gaar saa nogen en stund efter op til dem, saa kan de se dem sidde der og spise sold sammen af den vesle blikøsen, saa inderlig bhde og fornøiede og saa røde og runde i kinderne, endda de uge efter uge spiser bare fladbrød og smør, eller melk og brød.

Pemand og Anne trives udmærket, naar de gaar paa skolen og bor i præstegaarden, for da slipper Anne at gaa og bære paa disse tunge smaasøskende sine eller gjøre andet tungt arbeide; og Pemand slipper at sage ved og dra baade det ene og det andet hid og did paa kjælke for mor. Slemt er det nok at lære denne hersens tabellen, især syvgangen — du store min, saa kloge de maatte være, som aldrig blanded sammen 7x8 og 6 x 9!

Og saa var det alle budene! Det gik nok an at ramse op baade selve budet og „det er", naar en bare fik tag i begyndelsen! Men — ret, naar lærerinden— 89 —

spurgte dem rundt i alle hudene; kunde nogen levende sjæl la være at blande alle,, det er—-ene" om hinanden da?

Men de stod da over slige timer ogsaa; og saa var det al leken i friminutterne; det kunde nok lønne sig at se at hitte rede paa al denne urimelige lærdommen bare for friminutternes skyld.

Kom, saa gaar vi op og hører paa dem.

Det høres svært stilt ud derinde, mens vi staar i gangen og slaar af os sneen med den sopelimen, som staar der dels til det brug og dels til at jage væk gjeterne med, som færdes om skolehuset hele dagen og fylder skolestuen med en stram gjetelugt, naar de sætter vinduerne op for at lufte, og som spiser op remnierne paa skierne deres, om de prøver paa at sætte dem igjen ude.

Lærerinden er alt kommet paa kathedret, skjønner vi, ellers vilde der nok været anderledes leven og skravlen derinde.

Vi aabner døren. Og op reiser de sig allesammen baade jenter og gutter. De skal ligesom bukke gutterne; men — neitak, noget saa rart som at bukke hele ryggen, slig som disse bykarene gjør, det gjør de ikke! Det er heller ikke greit med disse stive, stramme frakkerne, som skrædderne bestandig syr saa trange, at faa til disse myge, raske bukkene; men — snu hodet bortover til døren og nikke fort og kort, først bagover og saa fremover, det kan de nu altid gjøre. Skjønt de liker ikke denne rare hilsegreia, som de lærer opi skolen. Det er ikke brugeligt sligt ellers lier; enten gaar de bort og tar folk i haanden, eller ogsaa ingenting; men — du— 90 —

veit, de kan gjerne slænge et nik bortover til døren, naar det endelig skal være slig! Og jenterne neier dybt og fort med alvorlige ansigter, for de har ikke saa let for at bli fortrolige med denne rare reisingen og liils-ingen, de heller.

Men nu er det gjort; og naar de faar se, at det er præstefruen og nogen børn bare, som hun har med sig, saa blir de saa blide igjen; for hende kjender de da saa godt; baade er hun ofte oppe og hører paa dem og snakker med dem, og ofte har hun læst med dem i ugevis, naar deres egen lærer har været syg eller bortreist.

Joda, der sidder de allesammen. Pemand og Anne faar vi straks øie paa; og der sidder de to smaa tvillingsøstrene, som er saa lige, at hvis du ikke er saa heldig at faa fat paa en eller anden ulighed i dragten, saa kan du gi dig. Men se der har heldigvis den ene faat nye kjole ærmer og den anden ikke; det faar vi ha til mærke.

De er begyndt paa skolen i vinter og holder egen husholdning heroppe sammen. At dette er et ansvar, føler de

godt, og naar ingen er med til at passe paa dem, saa synes de, at de ialfald faar passe paa hverandre. Og saa retter og steller de uafladelig den ene paa den anden; børster væk lidt rusk her eller der, trækker i hverandres strikketørklæde, tar hænderne hverandres bort fra et eller andet sted, hvor de ikke synes, at hænder bør anbringes, eller hysjer og bebreider hverandre halvliøit noget, som de synes er rent galt og udenfor alle opdragelsens regler.

Foran disse sidder en liden jente, fra siden saa aldeles lig en liden kjærring med mange sorger og bekym-— 91 —

ringer; men faar du se hende ret i ansigtet, saa er det et lidet blødt barneansigt, som har den største lyst af verden til at le og holde moro, naar der bare var nogen hjemme, som havde tid til sligt!

Yed siden af hende sidder den mindst pene af dem alle; mindst pent klædt er hun ogsaa, saa du begynder med at synes synd i hende; men vent lidt, saa skal du faa høre, hun er den flinkeste af dem allesammen; og da greier hun sig fint baade uden skjønhed og pene klær. Og slig som hun liker sig paa skolen, gik delvist gjerne hele aaret rundt, for hendes hjem er fattigt og daarligt; derfor er skolen en eneste stor festlighed for hende.

Og der er mange flere jenter, en hvis haar ser ud, som det var spundet paa en guldrok, og en ser ud, som om hun var laget af bare maaneskin, saa sølvblegt er hendes haar og hele lille fine skikkelse. Og allesammen har de slige lubne, runde hænder, som sidder og stræver og maler op nogen fæle, krogede bogstaver; og det er det, en glemmer, naar en staar og ser paa de koselige hænderne med smaa runde huller i, at bogstaverne er saa fæle. Vi ser bare disse lubne klubberne, som holder saa fast og trofast 0111 pennen, og vi ønsker, at de aldrig maatte gribe efter noget galt og stygt; og vi ønsker en ting til, at de maatte slippe at bli altfor skrubbete og slitne af alt det tunge arbeide, vi ved, de maa gjøre hjemme.

Men 1111 skal vi bort og se paa gutterne. Jeg har mange venner blandt dem. Foruden Pemand, som synes, han har første ret til mig. og derfor hilser gemyt-— 92 —

ligere og ligesom mere selvfølgeligt paa mig end alle de andre — pyt, han kjender nok præstefruen — saa er der en liden fyr, som vi kalder „Triaaren". Og nu skal du høre hvorfor.

Det var en morgen, længe før lian var begyndt at gaa paa skolen, at alle yi i præstegaarden skulde gjøre en liden fodtur op i bygden. I)et var en deilig vaar-morgen; fuglene kvidred og sang. Saa faar vi pludselig høre en kvidren, som ikke kom fra nogen fugl, men fra en liden fyr i blaa undertrøie og graa bukser. Prakken havde han lagt igjen hjemme, for solen stegte saa varmt i ryggen; men bukserne maatte han nu ha, om ikke for andet, saa for lommernes skyld; for har en ikke lommer til at grave hænderne dybt ned i, saa gaar det ikke an at plystre, ialfald ikke saan karslig plystring, som det kan være lidt mon i, naar en gaar og ræker efter en vei. Han havde gaat et langt stykke vei alene denne vesle karen og saa saa kjæk og fornøielig ud, at vi maatte stanse og snakke med ham.

Hvor han var fra, saa vi straks paa øinene, for de er saa mærkelig lig hverandre i øinene alle fra den gaarden; men vi sladde ha greie paa, hvad han lied og paa, livor gammel han var. Det første spørsmaal greied han fint, for han lied naturligvis Peder, han ogsaa.

Men da vi spurgte om, hvor gammel lian var, saa han pludselig ned, og hans freidige smil frøs aldeles bort.

Yi skjønte, vi havde gjort noget rent galt, for han grunded dybt og haabløst, akkurat slig, som jeg har set skolebørn grunde, naar de f. eks. blir spurgt om, naar Trediveaarskrigen begyndte.— 93 —

Tilslut sa han med meget usikker røst: „'T eg er vist tri aar".

Han var seks aar da, fik vi siden høre. Men siden den dag kaldte vi ham „Triaaren", hvilket i farten lød som „prioren", og da blev det jo en fælt fin titel!

Første dag, da han kom paa skolen, og jeg saa igjen spurgte ham om alderen, blev lian dryppende rød og sa det med aarstal og dato og alt tilbehør.

Stor af vækst er han ikke endnu, saa benene rækker ikke ned paa gulvet fra den noget høie pult; men han slaar

begge de korte benene overkors, hvilket har to fordele, baade den at opnaa lidt afveksling i stillingen, og den at se mere karslig ud. Og naar en er saa liden af vækst, saa faar en gjøre lidt kunster.

Denne Peder hører til de meget freidige elever, for han gaar altid ud fra, at det er bedre at svare noget end intet; og naar han saa ogsaa er af den mening, at det er bedre at svare fort og galt end sent og rigtigt, saa skjønner du, det bærer imellem galt ivei. Især i hovedregning blir det rent ravgalt med disse svarene til Peder.

Mærkelig nok er hovedregning det morsomste fag, de har. Det havde jeg aldrig set paa nogen skole før. Men mange af børnene her er rent regnémestere fra fødslen, selv 0111 de er næsten umulige i andre fag. De hører til „regnarslaget", som de siger her.

Peder hører ogsaa til „regnarslaget"; men endnu er han saa vimset, at det er yderst sjelden, han raaker paa at si noget rigtigt. Hans anlæg for regning viser sig— 94 —

endnu nærmest i lians. store lyst og iver til at tumle med tal.

Nu sidder de alle i spændt forventning om, livad lærerinden vil gi dem for opgave i regning.

„Hvor mange fødder har 8 gutter?"

Som raketter farer alles høire arm tilveirs.

Ogsaa noget at spørge om!

„End 8 sauer?"

En del armer tilveirs igjen; men en del blir ogsaa siddende, dybt grundende, for 4x8 er ikke saa ligetil, skal jeg si dig! Se f. eks. paa Pemand og Anne — ikke om du bød dem guld og grønne skoger, kunde de svare jiaa slige indviklede greier.

„Triaaren" har naturligvis haanden oppe, og øinene lyser af begeistring for regnevidenskaben; men spørg ham, saa skal du høre, han er kommet til høist mærkelige og hidtil nye resultater i regnekunsten!

„Men hvor mange fødder har 8 fluer, da?"

Au au, dette var et slemt spørsmaal, som med det samme streifer ind paa naturvidenskaben.

Gravens taushed hersker. Ikke én haand er oprakt; selv „Triaaren" finder det rigtigst at indstille sine gjsetninger en stund.

„Ved dere ikke, hvormange fødder en flue har kanske? Ja, saa se efter, da; der er fluer nolc i vinduet, ved jeg".

I)u store min for moro; rende op fra plads alle-sammen og begynde en vild jagt efter nogen fluer, som surrer hort i vinduet!

De to smaa tvillingsøstrene blir som besatte, puffer— 95 —

og dulter hverandre væk og stræver for at faa fluen ind i en bitte liden krummet haand.

,To, der kneb en af dem en.

„Saa paa plads igjen!" kommanderer lærerinden, „og tæl saa benene paa fluen!"

De andre ser med dyb misundelse paa hende, som var saa heldig at fange fluen. At netop det vesle tvilling-nøste skulde knibe en først!

„Triaaren" sidder der med lynende øine. Men en anden gang skal det bli ham, selv om det er en ørn, som skal fanges! Set mage til jentunge! og saa var hun bare en tvilling atpaa!

Men tvillingen gløtter forsigtig, forsigtig paa haanden, hvor fluen surrer og krisler saa ækelt — vips, der fløi den!

Stormende jubel og ny jagt, indtil en melder, at han har fundet en flue, som heldigvis laa og dovned sig paa ryggen, saa det var saa nemt at tælle de 6 fødder.

„Seks føter; nei det skulde jeg aller lia trudd, gut", hvisker „Triaaren" til sin sidekamerat.

Men nu skal de ha det store frikvarter, som varer en halv time, og som de skal spise i. En af dem blir opfordret til at læse en liden bordbøn. Ja, det er sandt! De havde alt rakt haanden ud efter madskræjjpen, som ligger under pulten. Naa ja, de faar rable den op lidt fort, for nu er de sultne!

Gutterne har madskræpperne; men har de søstre, saa gaar disse over til „karpultene", faar sig en lefse-bit, som de forsigtig gjemmer under forklædet, og gaarsaa tilbage til „kvindfolkpulten". At de kunde sidde om hverandre, hører til de utænkelige ting.

En eneste gang beordred lærerinden „Triaaren" til i læsetimen at sidde sammen med en jente og se i hendes bog; men da blev han i den grad sprutende rød, at vi frygted for et slaganfald. I frikvarteret hagled det ogsaa nedover ham med haansord fra de andre gutter: „Isei lel, end du, som sad paa jentepult!"

„Triaaren" manded sig op:

„Aa ja, men jeg kom itte nær dem lel, gut!"

Men Pemand og Anne piler i frikvarteret lynsnart ned i præstegaarden, som ligger tversover veien, blir efter en kort raadslagning enige om at spise sold, gjør saa fort som muligt sine forberedelser dertil, og sætter sig saa til i øsen sin. Og da ligner de to smaa søte grisunger, som vi ifjor havde paa sæteren, og som fik varm melk sammen i en stegepande. Naar budeien kom med denne, strøg de bent opi den og spiste og slos opi panden, saa melken spruted! Det gjør nu forresten ikke Pemand og Anne; de slaas aldrig, naar de spiser; men vel hænder det af og til, naar de er altfor kisteglade og ler altfor meget, at melken spruter lidt udover for dem.

Og det skal jeg si dig, at hvis du vil lære at bli rigtig blid og glad og lubben og rund og koselig, saa kom og se paa Pemand og Anne, naar de spiser sold sammen i blikøsen sin.

Barnebog